

๑๗

จดหมายเหตุ

เรื่องพระราชไมตรีในระหว่างกรุงสยามกับกรุงจีน

พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ

มหาอำมาตย์ตรี

พระยาโชฎ๊กราชเศรษฐิติ (เผ่อง โชติกะพุกกณะ)

ปีระกา พ.ศ. ๒๔๗๖

โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

คำนำ

คุณหญิงเสงี่ยม ไชฎีกราชเศรษฐี พร้อมด้วยบุตรธิดา จะทำการ
ปลงศพมหาอำมาตย์ตรี พระยาไชฎีกราชเศรษฐี (น้อง ไชติเกะพุกกณะ)
ผู้เป็นสามี แจ้งความมายังราชบัณฑิตยสภาว่าใคร่พิมพ์หนังสือแจก
ในเวลาพระราชทานเพลิงสักเรื่องหนึ่ง ขอให้กรรมการเลือกหนังสือให้
และมอบฉันทะให้ หลวงสิริสมบัติ เป็นผู้มาตกลงเรื่องหนังสือซึ่งจะ
พิมพ์นั้น หลวงสิริสมบัติ เห็นหนังสือจดหมายเหตุพระราชไมตรี
ในระวางกรุงสยามกับกรุงจีนก็พอใจ เห็นเหมาะแก่พระยาไชฎีกราช
เศรษฐี ด้วยรับราชการอยู่ในกรมท่าซ้าย จึงขออนุญาตพิมพ์ กรรมการ
ได้อนุญาตให้ตามประสงค์

หนังสือเรื่องนี้ สมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพ เมื่อทรงเป็น
สถานายกหอพระสมุดวชิรญาณ ได้ทรงพระนิพนธ์คำอธิบายเบื้องต้น
พิมพ์ไว้หน้าเรื่องเมื่อพิมพ์ครั้งก่อน ได้คัดมาพิมพ์ไว้ตามเดิมด้วยแล้ว
อนึ่งเจ้าภาพได้เรียงประวัติส่งมา ได้ให้พิมพ์ไว้ต่อคำนำ

ราชบัณฑิตยสภา

วันที่ ๒ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๗๖

มหาอำมาตย์ตรี พระยาโชฎีกะราชเศรษฐี (พ่อong โชติกะพุกกณะ)

เกิดวันอังคารที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๑๕

ถึงอนิจกรรมวันอาทิตย์ที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๖

คำนวณชนมายุ ๕๗ ปี ๒๗ วัน

ประวัติ

พระยาโชฎึกราชเศรษฐี (ผ่อง โชติกะพุกกณะ) มีชาติอุปบัติ
ณวันอังคาร ที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๑๘ จันทศกติกาล ขึ้น ๖ ค่ำ
เดือน ๘ บัชวศ พระยาโชฎึกราชเศรษฐี (ชวศ โชติกะพุกกณะ)
เป็นบิดา คุณหญิงเพิ่มโชฎึกร ๗ โชติกะพุกกณะ เป็นมารดา เมื่อ
ยังเยาว์เป็นที่รักใคร่ของสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง)
ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ท่านจึงให้นำมาว่า ผ่อง ใ้รับการศึกษาภาษา
ไทยและภาษาอังกฤษณโรงเรียนคริสเตียนไฮสกูล แล้วย้ายมาศึกษา
ที่โรงเรียนอัสสัมชัญ สอบได้ชั้น ๖ อังกฤษเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๗ และได้ถวาย
ตัวเป็นมหาดเล็กในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ ๗
ครั้น พ.ศ. ๒๔๔๐ ใ้อุปสมบทในพระบวรพุทธศาสนาณวัดยานนาวา แล้ว
ไปจำพรรษาอยู่ที่วัดเศวตฉัตร ๑ พรรษา เมื่อลาสิกขาบทแล้ว ใ้เข้ารับ
ราชการในกรมท่าซ้าย และใ้เป็นกำลังช่วยเหลือท่านบิดากระทำการ
การค้าขายตลอดมา

พ.ศ. ๒๔๔๓ ใ้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหลวงไมตรีวานิช

พ.ศ. ๒๔๔๖ ใ้รับพระราชทานเหรียญทวีธาภิเศก

พ.ศ. ๒๔๕๐ ใ้รับพระราชทานเหรียญรัชสมงคล

พ.ศ. ๒๔๕๑ ใ้รับพระราชทานเหรียญรัชมิ่งคลาภิเศก

- พ.ศ. ๒๔๕๔ ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระบริบูรณ์โกษากร และ
 รัชชคเป็นอำมาตย์ตรี
- พ.ศ. ๒๔๕๕ ได้รับพระราชทานเหรียญบรมราชาภิเศกรัชชกาลที่ ๖
- พ.ศ. ๒๔๕๖ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสตริยาภรณ์มงกุฎสยามชั้น ๔
- พ.ศ. ๒๔๕๗ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสตริยาภรณ์ตติยจุลจอมเกล้า
 สดยตระกูล
- พ.ศ. ๒๔๖๐ ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระยาบริบูรณ์โกษากร
 รัชชคเป็นอำมาตย์โท และได้รับเครื่องราชอิสตริยาภรณ์
 ช่างเผือกชั้น ๔
- พ.ศ. ๒๔๖๔ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสตริยาภรณ์มงกุฎสยามชั้น ๓
- พ.ศ. ๒๔๖๗ ได้รับพระราชทานเหรียญบรมราชาภิเศกรัชชกาลปัจจุบัน
- พ.ศ. ๒๔๖๘ ได้รับพระราชทานยศเป็นอำมาตย์เอก
- พ.ศ. ๒๔๗๒ ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระยาโชฎ๊กราชเศรษฐี
 ได้รับยศเป็นมหาอำมาตย์ตรี และเป็นเจ้ากรมท่าซ้าย
 ใน พ.ศ. นี้ได้รับพระราชทานพานทอง, คนโททอง,
 กระโถนทอง, เป็นเกียรติยศด้วย
- พ.ศ. ๒๔๗๓ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสตริยาภรณ์ตติยจุลจอม
 เกียรติยศ และได้เป็นผู้ขึ้นชิงช้าในชั้น
 พระยาโชฎ๊กราชเศรษฐี (ผ่อง โชติกะพุกกณะ) ได้เป็นกรรมการ
 การของบริษัทแยงกั๊ตสยามกัมมาจล จำกัด และได้เคยรับราชการพิเศษ

ในกรมราชนาวิเสธยา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๒ ใต้รับพระราชทานยศเป็น
 นายเรือเอก และเป็นผู้อำนวยการบริษัทพานิชานาวิเสธยา เมื่อสยาม
 ประกาศสงครามกับประเทศเยอรมันนี้ ทั้งเป็นผู้ที่ไปรุดปรานของสมเด็จพระ
 พระเชษฐาธิราช เจ้าฟ้ากรมมหลวงพิศณุโลกประชานารถ ครั้นต่อมา
 ก็ได้ตามเสด็จในพระองค์ท่านไปราชการณประเทศต่าง ๆ ในทวีป
 ยุโรป และเมื่อคราวเสด็จประพาสสิงคโปร์โดยไปรเวต ใต้รับสั่ง
 ให้เป็นผู้จัดการสถานที่ต่าง ๆ ในการเสด็จ โดยมีพระประสงค์จะติดต่อกับ
 ขบวนการพ่อค้าเมืองสิงคโปร์ แต่เมื่อประจวบและทิวศตเสด็จที่สิงคโปร์
 และเมื่อครั้งยังเป็นหลวงไมตรีวานิชอยู่นั้น ก็ได้เป็นกำลังช่วยเหลือ
 ท่านบิดาในการเป็นล่ามและรับรองท่าน ย่งซิชี ซุนนางจีน ซึ่งเข้ามา
 เยี่ยมสยามประเทศ

อนึ่งพระยาโชฎ๊กราชเศรษฐี (เผื่อง โชติกะพุกกณะ) เป็นผู้
 กว้างขวางในวงสมาคมทั่วไป ทั้งได้เคยเป็นกรรมการของสโมสร
 และสมาคมต่าง ๆ เช่น สโมสรสยามจินางกูร, สโมสรสามัคคีจีน
 สยาม, สมาคมพานิชจีน, สมาคมอัสสัมชัญ, และสมาคมนักเรียน
 เก่าแห่งกรุงเทพฯ ๑ คริสเตียนวิทยาลัย เป็นต้น ทั้งเป็นผู้ที่ประกอบไป
 ด้วยอุปนิสัยสัสใจคอเมตตาการุณาต่อผู้อื่น และเป็นที่คุ้นเคยสนิทสนม
 กับเจ้านาย ข้าราชการ พ่อค้าคหบดีทั่วไป ส่วนในทางการค้าขายก็
 ได้กระทำการค้าติดต่อกับประเทศต่าง ๆ โดยมาก

พระยาไชฎีกราชเศรษฐี (น้อง ไชติกะพุกกณะ) บ่วยเป็น
 วรรณโรคภายในอยู่ประมาณ ๓ เดือนเศษ ก็ถึงกาลแห่งมรณะกรรม
 เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๒ เวลา ๑๘.๕๕ นาฬิกา คำนวณ
 อายุได้ ๕๗ ปี กับ ๒๗ วัน

พระยาไชฎีกราชเศรษฐี (น้อง ไชติกะพุกกณะ) มีบุตรที่อยู่
 เคียงกัน เกิดแต่คุณหญิงเสงี่ยม เอกภรรยา ชาย ๓ หญิง ๓ และ
 มีบุตรค้ำยอนุภรรยาชาย ๒ หญิง ๒ รวมบุตรและธิดา ๑๐ คนด้วยกัน

สารบัญ

อธิบายเบื้องต้น

หน้า ๑

พรรณนาว่าด้วยกรุงสยาม

๕

ว่าด้วยทางพระราชไมตรีครั้งสมเด็จพระร่วงรามคำแหง

ครองนครสโขทัย

๑๒

เรื่องเสียมกกเป็นไมตรีกับกรุงจีน

๑๔

เรื่องเสียมหลอชกักเป็นไมตรีกับกรุงจีน

๑๕

ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระรามธิบดี ^๑ _๒ ๑

๑๕

ครั้งสมเด็จพระบรมราชาธิราช ^๑ _๒ ที่ ๑

๑๖

ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระวเมศวร

๒๒

ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระวามราชาธิราช

๒๔

ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระนครอินทราชาธิราช

๒๕

ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ

๓๓

ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระบรมราชาธิราช ^๑ _๒ ที่ ๓

๓๖

ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระรามธิบดี ^๑ _๒ ที่ ๒

๓๖

ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ

๓๗

ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวร

๔๐

ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระเอกาทศรถ

๔๑

ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม

๔๑

ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง

๔๒

ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์

๔๓

ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ

๔๗

ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ

๕๑

ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์

๕๕

ครั้งกรุงธนบุรี

๕๗

อธิบายเบื้องต้น

หนังสือเรื่องทางพระราชไมตรีระหว่างกรุงจีนกับกรุงสยาม
พระเจ้ายันฉี่ (สุโขทัย) เมื่อยังเป็นขุนเจ้านันจิงอักษรวนังงาน
หอพระสมุทวชิรญาณ แปลถวายในพระบาทสมเด็จพระจุลจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัว แปรจากหนังสือจีน ๓ เรื่อง คือ หนังสือคิมเตยซกทง
เรื่อง ๑ หนังสือทวงเฉียวบันเทียนทงเคาเรื่อง ๑ หนังสือยงยง
ตอนเหมิงซวงวักกเฉียวตวนเรื่อง ๑ เป็นจดหมายเทศกล่าวถึงทางพระ
ราชไมตรีที่กรุงสยามได้มีมากับกรุงจีนตั้งแต่ครั้งสมเด็จพระร่วง
ราชธานีอยู่ที่นครสุโขทัย ตลอดเวลากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีลงมา
จนครั้งกรุงธนบุรี หนังสือจีนทั้ง ๓ เรื่องที่ใดกล่าวมาแล้ว เป็นหนังสือ
หลวงซึ่งพระเจ้ากรุงจีนราชวงศ์ไท่เซ่ง แผ่นดินเขียนลง ให้กรรมการ
ข้าราชการตรวจจดหมายเหตุของเก่าในเมืองจีนมาเรียบเรียง (ตรง
สมัยเมื่อครั้งกรุงธนบุรี) ว่าด้วยเมืองต่างประเทศที่เคยมีไมตรีมากับ
กรุงจีน หนังสือเหล่านี้จึงมีเรื่องเมืองไทยด้วย

ได้อ่านตรวจดูเรื่องที่แปลนี้ เห็นว่าจดหมายเหตุจีนมีหลักฐาน
หลายอย่าง ควรเป็นเรื่องประกอบพงศาวดารของเมืองไทยได้เรื่อง ๑
แต่ผู้อ่านจำต้องอ่านด้วยไม่ลืมความจริง ๓ ข้อ

ข้อที่ ๑ คือ ต้องไม่ลืมว่าเมืองจีนมีอำนาจแผ่อาณาเขตต์ออกมา
ถึงเมืองต่างประเทศทางตะวันตก เช่นในครั้งพระเจ้ากรุงจีนวงศ์หงวน

เป็นต้น อันพงศาวดารปรากฏว่า ไทยเคยรบพุ่งชนะเมืองพะม่า เมือง
ญวน กรุงจีนไม่เคยชนะและไม่เคยรบพุ่งกับกรุงสยาม เพราะเหตุ
ที่ราชธานีทั้งสองฝ่ายอยู่ห่างไกลกันมาก เขตต์แดนก็ไม่ต่อดีกัน
ชัวยาวเหมือนเช่นเมืองพะม่าและเมืองญวน เพราะฉะนั้น การเกี่ยวข้อง
ในระหว่างกรุงจีนกับกรุงสยามแต่โบราณมา เคยมีแต่เป็นมิตรไมตรี
อย่างบ้านพี่เมืองน้อง ไทยไม่เคยยอมเป็นเมืองขึ้นจีน

ข้อที่ ๒ นั้น ต้องไม่ลืมว่าวิสัยพระเจ้าแผ่นดินจีนชอบยกย่อง
เกียรติยศของตนเองแต่ไร ๆ มา บรรดาเมืองต่างประเทศที่ไปมา
ค้าขายหรือแต่งราชทูตไปเมืองจีน จีนจดหมายเหตุที่ขลุມเอาว่าไป
อ่อนน้อมยอมขึ้นต่อกรุงจีน ไม่เลือกหน้าว่าประเทศไหน ๆ พระเจ้า
แผ่นดินต่างประเทศไม่ว่าในยุโรปหรือเอเชีย จดหมายเหตุจีนไม่
ยอมยกเกียรติยศให้ใครเป็น "ฮ่องเต้" ให้เพียงเป็น "ฮ่อง"
ทุกประเทศ ต่างประเทศที่ไปมาค้าขายหรือเกี่ยวข้องกับจีน เมืองยัง
ไม่รู้หนังสือและภาษาจีน ก็ไม่รู้เท่าจีน การเป็นตงนามหลายร้อยปี
จนที่สุดเมื่ออังกฤษกับฝรั่งเศสทำสงครามชนะจีน ฝรั่งเศสเล่ากันว่าเมื่อ
จะเดินทัพเข้าเมืองปักกิ่ง จีนยังทำธงเขียนตัวหนังสือจีนนำหน้า ว่าฝรั่ง
จะเข้าไปค้ำขันอ่อนน้อม ฝรั่งเศสฟังมารู้ตัวว่าถูกจีนหลอกในเรื่องเหล่านี้
เมื่อฝรั่งมาเรียนรู้หนังสือและภาษาจีน จนต้องมีในข้อหนังสือสัญญา
ให้จีนยอมรับว่า พระเจ้าแผ่นดินต่างประเทศเป็นฮ่องเต้เหมือนกับจีน
การเป็นมาดังนี้ บรรดาจดหมายเหตุของจีนในชั้นเก่า ๆ จึงเรียก

พระเจ้าแผ่นดินต่างประเทศว่าอ้ออง และเหมาเอาการถักทูตไปเมืองจีนว่า
ไปยอมเป็นเมืองขึ้นทั้งนั้น ไม่ว่าฝรั่ง หรือแขก หรือไทย

ข้อที่ ๓ เหตุที่เมืองไทยจะเป็นไมตรีกับกรุงจีนนั้น เกิดแต่
ด้วยเรื่องไปมาค้าขายถึงกันทางทะเล เมืองไทยมีสินค้าหลายอย่าง
ซึ่งเป็นของต้องการในเมืองจีนแต่โบราณมา เหมือนกับทุกวันนี้ และ
เมืองจีนก็มีสินค้าหลายอย่างที่ไทยต้องการเหมือนกัน การไปมา
ค้าขายกับเมืองจีน ไทยได้ผลประโยชน์มาก แต่ประเพณีจีนใน
ครั้งนั้น ถ้าเมืองต่างประเทศไปค้าขาย ต้องมีเครื่องราชบรรณาการ
ไปถวายพระเจ้ากรุงจีน จึงจะปล่อยให้ค้าขายได้ โดยสะดวก เพราะ
เหตุนี้จึงมีประเพณีที่ถวายบรรณาการแก่พระเจ้ากรุงจีน ไม่แต่ประเทศ
ไทยเรา ถึงประเทศอื่นก็อย่างเดียวกัน ผู้อ่านจะต้องเข้าใจความจริง
ทั้ง ๓ ข้อนี้ จึงจะไม่ประหลาดใจและไม่เข้าใจผิด เมื่อเวลาอ่านจดหมาย
เทศของจีน ซึ่งกล่าวเป็นโวหารทว่ากรุงสยามเป็นเมืองขึ้นของกรุงจีน
การที่แต่งหนังสือใช้โวหารเช่นนั้น จะโทษแต่จีนก็ได้ ถึงไทย
เราก็อย่าง ท่านผู้ใดได้อ่านหนังสือพงศาวดารเหนือ คงจะได้พบ
ในเรื่องหนังสือนี้ ๒ แห่ง / แห่ง ๑ ว่าเมื่อสมเด็จพระร่วงจะลอบศึกกวาด
พระเจ้ากรุงจีนไม่มาช่วย สมเด็จพระร่วงขัดเคือง ยกออกไปเมืองจีน
พระเจ้ากรุงจีนต้องถวายราชธิดา และได้พวกจีนบริวารเข้ามาคราวนั้น
จึงได้มาทำด้วยขามสังกโลกขึ้นเป็นปฐม อีกแห่ง ๑ เมื่อพระเจ้า
สายนางสิงครองเมืองอโยธยา ก็ว่าได้ราชธิดาของพระเจ้ากรุงจีน
ชื่อนางสร้อยดอกหมากมาเป็นพระมเหสี ถ้าเทียบเรื่องที่ไทยเราแต่ง
ไว้แต่ก่อนจะไม่พอกะไรกับที่จีนเขาแต่งนัก

ความจริงบุคคลต่างชาติดังนี้ จะมีชาติใดที่รักชอบกันน้อยกว่า
 มายิ่งกว่าไทยกับจีนนี้ไม่เห็นมี ด้วยไม่เคยเป็นศัตรูกัน เคยแต่
 ไปมาค้าขายแลกเปลี่ยนประโยชน์ต่อกันมาได้หลายร้อยปี ความรู้สึก
 ทั้งสองชาติจึงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ตั้งแต่โบราณจนตราายเท่าทุก
 วัน ซึ่งควรจะหวังว่าเป็นอย่างเดียวกันต่อไปในวันหน้า

การไปมาค้าขายในระหว่างจีนกับไทยในครั้งกรุงเก่า ไม่ใช่
 แต่เป็นประโยชน์เฉพาะแต่แก่จีนและไทยเท่านั้น ฝรั่งเศสก็ต้องมาอาศัย
 ค้าขายกับจีนทางเมืองไทย ความปรากฏในหนังสือจดหมายเหตุ
 ของฝรั่งว่า เมื่อฝรั่งทางเรือที่จะมาจากยุโรปถึงประเทศทางตะวันออก
 ใต้ พวกไปตกเขตเป็นผู้มาค้าขายก่อน พวกไปตกเขตเป็นคนใจร้าย
 ถือว่ามีปืนไฟ ใช้เรือรบเที่ยวปล้นสดมภ์ข่มขู่ไล่ตามเมืองที่ไปค้าขาย
 เป็นเหตุให้จีนเกลียดฝรั่งขึ้น ครั้นต่อมาเมื่อพวกฝรั่งวิลันดา อังกฤษ
 ออกมาค้าขายทางประเทศจีน จะไปเมืองจีนไม่ได้สะดวก ต้องมา
 อาศัยเมืองไทยเป็นที่พักสินค้า ทำการค้าขายกับเมืองจีนและเมือง
 ญวนอยู่นาน ตั้งแต่แผ่นดินสมเด็จพระเจ้าทรงธรรมลงมาจนแผ่นดิน
 สมเด็จพระนารายณ์มหาราช การค้าขายไปมาในระหว่างเมืองจีนกับ
 เมืองไทยก็ยิ่งเจริญขึ้นโดยลำดับสืบมาจนตราายเท่าทุกวันนี้ ข

พรรณนาว่าด้วยกรุงสยาม

หนังสือเรื่องกรุงสยามได้เป็นพระราชไมตรีกับกรุงจีน ข้าพระ
พททเจ้า ขุนเงินอินอักษร (สุทใจ) แผลออกจากหนังสือหวงเฉียวขุน
เทียนทงเค้าเล่ม ๓๔ หน้า ๔๐ หน้า ๔๑

หนังสือหวงเฉียวขุนเทียนทงเค้านั้นเป็นหนังสือหลวง ขุนนาง
๖๖ นายเป็นเจ้าพนักงาน เรียบเรียงในสมัยราชวงศ์ใต้เซง เมื่อ
แผ่นดินเซินหลงขท ๔๒ เองอิ้ว (ตรงกับระกาจุลศักราช ๑๑๓๘ ปี
พ.ศ. ๒๓๒๐ ในครั้งกรุงธนบุรี)

เสียมหลอก๊ก

เสียมหลอก๊กอยู่ฝ่ายทิศตะวันออกเมืองกวางหล้า เชียงห้วนอน
(เชียงโต) เมืองกงพู๊จาย (กำพูชา) ครั้งโบราณมีสองก๊ก เสียม
(สยาม คือ สุโขทัย) ก๊กหนึ่ง หลอซก (ละโว้) ก๊กหนึ่ง
อาณาเขตต์พื้นดินเศษ (นับก้าวเท่าแต่ ๑ ถึง ๓๖๐ ก้าวเท่าจึงเรียกว่าลิ)
ปลายแดนมีภูเขาล้อมตลอด ในอาณาเขตต์แบ่งเป็นกั้น (เมือง)
ก๊วย (อำเภอ) ก๊วยซันชู้ (ชนเมือง) (ชู้ซันตาคัสโต) แปลว่าเจ้า
พนักงานคลังมณฑล คือเมืองที่มีข้าหลวงคลังกำกับ (คงจะหมาย
ความเป็นเมืองที่คลังมณฑล ด้วยแบบราชการวงศ์เซงมีข้าหลวงคลัง
กำกับแต่เมืองที่คลังมณฑล)

คำสุ่ม ๕

- (๑) เสียมหัศจรรย์ (จะหมายความว่ากรงศรีอยุธยา)
- (๒) ค้อเกล้าสู่ม้า (นครราชสีมา)
- (๓) จกเข้ายัน (จันทร์พรรณ์)
- (๔) พิัสลัก (พิษณุโลก)
- (๕) สกก้อตท้าย (สโขทัย)
- (๖) ไกวฉินพิ (กำแพงเพชร)
- (๗) คำน้าวลี (คนาวศรี)
- (๘) ท้าวพิ (ทวาย)
- (๙) ลกยี่

คำสุ่ม ๑๔

- (๑) ไซ่นะ (ไชยนาท)
- (๒) บู้เกล้า (ปราณ)
- (๓) บี้ไช้ (พิไชย)
- (๔) ตงยี่น (เข้าใจว่าชุมพร)
- (๕) ลโช่ง (เข้าใจว่าหลังสวน)
- (๖) พิพิ (พริบพรี คือ เพ็ชรบุรี)
- (๗) พิล (น่าจะเป็นวัดพิ คือ ราชบุรี)
- (๘) ไซ้เอี้ย (ไชยา)
- (๙) ไทเอี้ยว (ตานี)
- (๑๐) กนยี่ลี (กาญจนบุรี)
- (๑๑) สี่หลวงอวต (ศรีสวัสดิ์)

(๑๒) ไร่ย้อก (ไทรโยค)

(๑๓) พนสวัน (นครสวรรค์)

(๑๔) เจียมย่นคอซัง

กัณฑ์ ๗๒ พนแผ่นดินข้างฝ่ายทิศตะวันตกเฉียงปลายดิน หรือ
 เียงเหนือมีท่นกรวด ด้วยเป็นอาณาเขตต์เสียมก อาณาเขตต์
 หลอชกก็อยู่ฝ่ายทิศตะวันออกเฉียงหัวนอนหรือเฉียงใต้ พนแผ่นดิน
 รวยและชุ่มชื้น

เมืองหลวงมีแปดประตู กำแพงเมืองก่อด้วยอิฐ เลียบ
 รอยกำแพงเมืองประมาณสี่ลี้เศษ ในเมืองมีคลองน้ำเล็กเรือไปมาได้
 นอกเมืองข้างฝ่ายทิศตะวันตกเฉียงหัวนอนหรือเฉียงใต้ ราษฎรอยู่
 หนาแน่น

กัณฑ์อง (พระเจ้าแผ่นดิน) อยู่ในเมืองข้างฝ่ายทิศตะวันตก
 ที่อยู่สร้างเป็นเมืองเลียบรอยกำแพงประมาณสามลี้เศษ เตี้ย (พระที่นั่ง)
 เขียนภาพลายทอง หลังคาเตี้ยมุงกระเบื้องทองเหลือง ชิด (ตำหนัก
 และเรือน) มุงกระเบื้องตะกั่ว เกย (ฐานขั้ว) เขาตะกั่วหุ้มอิฐ
 ลูกกรงเขาทองเหลืองหุ้มไม้

กัณฑ์องชุกเสงกิมจึงใช้เกย (พระเจ้าแผ่นดินเสด็จตำบลโคก
 ทรงราชยาน) บางครั้งก็ทรงช้างที่มีกูย ลัว (พระกลดและร่วม)
 ทักนทำด้วยผ้าแดง

๑. แผนที่เมืองที่พรรณานในหนังสือนี้เป็นแผนที่กรุงเก่า

กักของหมวยต่างเตงเตี้ย (พระเจ้าแผ่นดินเสด็จออกท้องพระโรง
 ทุกเวลาเช้า) พวกขุนนางอยู่ที่พนูปูพรม นั่งพับเข่าตามลำดับแล้ว
 ยกมือประนมขึ้นถึงศีรษะ ถวายดอกไม้มัสตคนละหลายช่อ มีกิจ
 ก็เอาขันจ้อ (หนังสือ) อ่านจนถวายด้วยเสียงอันดัง คอยกักของ
 วินิจฉัยแล้วจึงกลับ

เสียมหลอกก็ก็มีขุนนาง ๕ ตำแหน่ง

- (๑) ออกอาอวาง (ออกญา)
- (๒) ออกบู๊ล่า (ออกพระ)
- (๓) ออกหมิง (ออกเมือง)
- (๔) ออกควน (ออกขุน)
- (๕) ออกมุ่น (ออกหมื่น)
- (๖) ออกขุ่น
- (๗) ออกบ่ง (ออกพัน)
- (๘) ออกล้ง (ออกหลวง)
- (๙) ออกคิว

การตั้งแต่งขุนนางให้เจ้าพนักงานไปเล็ดเอาราษฎรตามหมู่บ้านมอบ
 ให้ศาลคือ ๆ จึงให้ผู้ที่จะเป็นขุนนางนำหนังสือมาถวายข้อ ๆ ก็สอยไล่
 ตามวิธีที่เคย และสอยไล่ข้อปกครองราษฎรด้วย แม้ผู้ที่มาสอยไล่
 คอยถูกต้อง ออังกตั้งให้เป็นขุนนางเข้ารับราชการตามตำแหน่ง ที่
 คอยไม่ถูกต้องก็ไม่ได้เป็นขุนนาง วิธีสอยไล่ในสามบครั้งหนึ่ง แต่
 หนังสือชาวเสียมหลอกก็เขียนไปทางข้าง ด้วยไม่ได้เล่าเรียนทางยี่
 (หนังสือจีน)

แต่กก้องนั้นหลิวชวค (ไว้พระเกศายาว) ชกเซก (เครื่องแต่ง
 พระองค์) มงกฎทำด้วยทองคำประดับไข่มุก (เพชรนิลจินดาที่เกิด
 จากหิน) รูปคล้ายดาวหมง (หมวกยอดแหลมสำหรับนายทหารใส่
 เมื่อเวลาออกรบศึก) เลี้ยงอิ (ภาษาเฉียง) ยาวสามเชี้ยว (นับนิ้ว
 ถึง ๓๐ เรียกว่าเชี้ยว) ไซ้แพรตงห้าสี เขี้ยวอิ (ภาษาทรง) ทำด้วย
 ค่ายห้าสี เขี้ยวข้วย (ฉลองพระบาท ถุงพระบาท) ทำด้วยแพรตง
 สีแดง

ขุนนางและราษฎรไว้ผมยาวเกล้ามวยใช้ ขันขกและใช้ผ้าขาวพัน
 ศีรษะ ขุนนางตำแหน่งที่ ๑ ถึงที่ ๕ ใช้หมวกทองคำประดับไข่มุก
 (พลอย) ตำแหน่งที่ ๕ ถึงที่ ๘ ใช้หมวกทำด้วยแพรตงและทำด้วย
 กำมะหยี่ นุ่งห่มใช้ผ้าสองชั้น รองเท้าทำด้วยหนังโค ผู้หญิงใส่ก๊วย
 (รัดเกล้า) ก่อนไปข้างหลัง เครื่องขกผมใช้เข็มเงินเข็มทอง หน้า
 ผักขี้ นวมอนันได้แหวน รัดเกล้าและแหวนของคนจนทำด้วยทองเหลือง
 ผ้าห่มทำด้วยค่ายห้าสียกดอก ผ้านุ่งก็ทำด้วยค่ายห้าสีแต่เอาไหมทอง
 ยกดอก นุ่งผ้าสังพันดินสองสามนิ้ว ใส่รองเท้าทำด้วยหนังสีคำ
 สีแดง

ฤดูขี้เดือนในเลี้ยงมหลอกกไม่เที่ยง พันแผ่นดินกขี้ยกและ
 ชาวชนคองอยู่เรือนทอสูง (เรือนโบราณที่มีชั้นบนชั้นล่าง ชั้นบนเรียก
 ว่าหอ) หลังคามุงด้วยไม้ห่มากเขาห้วยผก ที่มุงด้วยกระเบื้องก็มี
 เครื่องใช้ ไม่มีโต๊ะ เก้าอี้และม้านั่ง ใช้แต่พรมกขี้เสื่อห้วยขุ่น

ประชาชนนับถือเชก้า (พุทธศาสนา) ผู้ชายบวชเป็นเณร (พระภิกษุ)
ผู้หญิงบวชเป็นนั้ (นางชี) ไปอยู่ตามวัด ผู้ที่มียศศักดิ์และมั่งมีนั้น
เคารพทศ (นับถือพระภิกษุที่สำเร็จ) มีเงินทองถึงร้อยกัทำทานกัหนึ่ง
ด้วยไม่มีความเสียดาย

แม้ชาวชนดงแก่ความตาย ก็เอนำปรอทกรอกปากแล้วจึงเอน
ไปฝัง ศพคนจนเอนไปทิ้งไว้ที่ฝังทะเล ในทันใดก็มิกามีหนึ่งมาจิกกิน
บัตเกยวหนึ่งกัสูญสิ้น ญาคพ็องของผู้ตายร้องให้เอนกระดกทังลง
ในทะเล เรียกว่าเนยวง (ผังศพกับนก) การช้อขายใช้เขยแทนตังจ
(กระเประทองเหลือง) บั ไคไม่ใช้เขยแล้วความใช้ กัเกิดชุกชุม

ขุนนางและราษฎรที่มีเงิน จะใช้จ่ายแต่ลำพั้งนั้นไม่ไค ต้องเอนเงิน
ส่งไปเมืองหลวงให้เจ้าพนักงานหลอมหล่อเป็นเมล็ก เอนตราเหล็ก
คัมีอีกขรอยข้างบนแล้วจึงใช้จ่ายไค เงินร้อยตำลึงต้องเสียดค่าภาษ
ให้หลวงหกสลึง ถ้าเงินที่จ่ายไม่มีตัวอักษรตราจัจับผู้เจ้าของเงิน
ลงโทษว่าทำเงินปลอม จัไปไคครั้งแรกคัคนวมือขวา ครังสองคัคนว
มือซ้าย ครังสามโทษถึงตาย การใช้จ่ายเงินทองสุกแล้วแต่ผู้หญิง
ด้วยผู้หญิงมีสติปัญญา ผู้ชายที่เป็นสามีก็ต้องเชอพัง

ชาวชนดงมหลอกรักมีช้อไม่มแซ่ ถ้าเป็นขุนนางเรียกว่าอกมัง
(มังแปลว่านั้ หมายความว่าออกนั้) ผู้ที่มังมี เรียกว่านายมัง
ยากจนเรียกว่าอัยมัง ชนบธรรมเนียมของชาวชนนั้แข่งกระคัง
การรบคัสงครามชำนาญทางเรือ ไคเจียง (นายทหารใหญ่)

เอาแข่งที (เครื่องวาง) พันกายสำหรับขึงกันหอกดาบและจี่ (จี่แปลว่า ลูกธนู) แข่งทีนั้นกระตุกศีรษะผิ ว้ายิ่งพันแทงไม่เป็นอันตราย

สิ่งของที่มิได้ในประเทศ อำพันทองที่หอม ไม้หอมสีทอง ไม้หอมสีเงิน เนื้อไม้ ไม้ฝาง ไม้แก่นคำ งาช้าง หอระตัง กระจวาน พริกไทย ไตขิงจืด (ผลไม้) เลียงหมุยโล้ว (น้ำดูไม้กัลัน) ไซเอี้ยเซียม (แพรมาจากเมืองพทเกต) แพรลายทอง สิ่งของ ที่กล่าวนี้เคยเอามาถวายเป็นเครื่องบรรณาการ

ทองคำและหินสีต่าง ๆ ที่มิได้ในประเทศ ทองคำก้อน ทองคำทราย ไขเอี้ยะ (พลอยหินต่าง ๆ) ตะกั่วแดง

สัตว์สี่เท้า สัตว์สองเท้า สัตว์มีเกล็ด ที่มิได้ในประเทศ แรต ช้าง นกยูง นกแก้วห้าสี นกยูงกุ (เต่าหกเท้า)

ผลไม้และต้นไม้ที่มิได้ในประเทศ ไม้ไผ่ใหญ่ ไม้ไผ่สีสุก ไม้ไผ่ เลียง ผลทับทิม แดง พัก

สิ่งของมีกลิ่นหอม กฤษณา ไม้หอม กานพลู หลอชก (เครื่องยา) แต่หลอชกนั้นกลิ่นหอมคล้ายกฤษณา นามประเทศ คงจะคงตามชื่อของสิ่งนี้

๑ ตอนพรรณนาว่าด้วยสยามประเทศนี้ เห็นจะเอาจดหมายเหตุบรรดาเมืองที่จัดไว้เรื่อง เมืองไทยตั้งแต่เก่าที่สุดลงมาจนถึงเวลาที่แต่งหนังสือนี้ มาเก็บเนื้อความรวบรวมลงใน ที่อันเดียวกัน ไม่ได้แก้ไขตัดทอนการที่เปลี่ยนแปลงในบ้านเมือง เช่นพรรณนาว่าไทย ให้อัฒมาถวัลย์เป็นต้น

ว่าด้วยทางพระราชไมตรี

หนังสือเรื่องเสียมก๊ก หลอซก๊ก เป็นพระราชไมตรีกับกรุงจีน
ข้าพระพุทธเจ้า ขุนเจนจันทักษัตร (สุกใจ) แผลออกจากหนังสือคิมเตย
ซกทงจเล่ม ๕ หน้า ๓๔ หน้า ๓๕ หน้า ๓๖ หน้า ๓๗ หน้า ๓๘

หนังสือคิมเตยซกทงจเป็นหนังสือหลวง ด้วยขุนนาง ๖๖ นาย
เป็นเจ้าพนักงานเรียงหนังสือคิมเตยซกทงจ เมื่อแผ่นดินเขียนหลง
ยท ๓๒ เองหาย (ตรงกับขงจลคักราช ๑๑๒๘ ปี พ.ศ. ๒๓๑๐) ใน
ราชวงศ์เซ่งนี้ ต่อมาลงแผ่นดินเขียนหลงยท ๕๐ อิดจ (ตรงกับขงจลคักราช
๑๑๔๗ ปี พ.ศ. ๒๓๒๘ ในรัชกาลที่ ๑ กรุงรัตนโกสินทร)
ขุนนางชื่อโตวหงอซอซอกก (เจ้ากรมพระอาลักษณ์ฝ่ายขวา) กับ
ขุนนางท้ายลยเคงซอเล็กเซียม (ท้ายลยเคงเป็นกรมขึ้นอยู่ใน
กระทรวงเมือง) ได้ชำระหนังสือคิมเตยซกทงจอีกครั้งหนึ่ง

ครั้งสมเด็จพระร่วงรามคำแหงครองนครสุโขทัย

พระเจ้าหงวนตี้โจวของเต (ครั้งนั้นเป็นมงโกลไคราชสมบัติใน
กรุงจีน เป็นประมุขกษัตริย์วงศ์หงวน นามแผ่นดินเรียกว่าจิ่งหงวน)
แผ่นดินจิ่งหงวนยท ๑๘ หยิมโหวงล็กหงววย (ตรงกับฉมเคอเนนแปดขมเมย
จุลคักราช ๖๔๔ ปี พ.ศ. ๑๘๒๕) พระเจ้าหงวนตี้โจวของเต รัชสั่งให้
ขุนนางกวนกุนโหวอซอหจจเป็นราชทูตไปเกลี้ยกล่อมเสียมก๊ก

๑ เมื่อครั้งราชวงศ์หงวนเป็นใหญ่ในเมืองจีน ออกกองทัพมาปราบปรามได้ทั้ง
เมืองฉวนและเมืองพะม่า ส่วนเมืองไทยจีนคงจะได้ความว่า พระเจ้าขุนรามคำแหงเข้ม
แข็งในการศึกสงคราม ทั้งภูมิประเทศอยู่ห่าง จึงแต่งทูตมาเกลี้ยกล่อมให้เป็นไมตรี

แผ่นดินจังหวัดหนองบัว ๒๖ กิ่งหวัดหวัด (ตรงกับเดือนเดือน ๑๒ ปีผล
จุลศักราช ๒๕๑ ปี พ.ศ. ๑๘๓๒) หลอฮกก็กักราชทูตนำเครื่องบรรณา
การมาถวาย

แผ่นดินจังหวัดหนองบัว ๒๗ ชนเข้าจับหวัด (ตรงกับเดือนเดือน ๑๒ ปีเถาะ
จุลศักราช ๒๕๓ ปี พ.ศ. ๑๘๓๔) หลอฮกก็กักราชทูตนำราชสาส์น
อักษรเขียนด้วยน้ำทอง กิ่งเครื่องบรรณาการ คือทองคำ งาช้าง
นกกระเรียน นกแก้วห้าสี ชนนกกระเต็น นอระมาด อำพันทอง มาถวาย

แผ่นดินจังหวัดหนองบัว ๓๐ กิ่งหวัดหวัด (ตรงกับเดือนเดือน หกปีมะเส็ง
จุลศักราช ๒๕๕ ปี พ.ศ. ๑๘๓๖) พระเจ้าหงวนสีใจของเตรียมสั่งให้
ราชทูตไปทำพระราชไมตรีด้วยพระเจ้าเสียมกักราช

แผ่นดินจังหวัดหนองบัว ๓๑ กิ่งหวัดหวัด (ตรงกับเดือนเดือน เก้า
ปีมะเมียจุลศักราช ๒๕๖ ปี พ.ศ. ๑๘๓๗) ในขณะพระเจ้าหงวนสีใจของเต
ยสวรรคต พระเจ้าหงวนแสงจงของเตยขึ้นเสวยราชสมบัติ แต่ยังไม่ได้
เปลี่ยนนามแผ่นดิน เสียมกักราชก็มาตั้งมาเฝ้า พระเจ้าหงวน

๑ ครั้งจะสังเกตว่า ครั้งพระเจ้ารามคำแหงครองกรุงสุโขทัยนั้น เสียมกักราช
หลอฮกก็กักราชยังแยกกันอยู่ ขอนี้มีเนื้อความในจารึกพ่อขุนรามคำแหงประกอบ ด้วยใน
จารึกนขอมเมืองจันทบุรีสุโขทัยไม่มีชื่อเมืองอโยธยาเมืองละโว้และเมืองอื่น ๆ ซึ่งต่อไป
ทางตะวันออก จนนครราชสีมา อาจจะยังมีผู้ปกครองเมืองละโว้เป็นอาณาจักร ๑ ต่างหาก
ซึ่งเรียกในทันทีว่า “ หลอฮกก็กั ” แต่เป็นไมตรีกับจีนมาก่อนแล้ว

๒ ตรงนี้ทำให้เข้าใจว่า หุตจีนมาครั้งแรกเป็นแต่มาพึ่งลาดเลา พึ่งมาทำไมตรี
กันในคราวนี้

๓ หุตจีนเรียกพระนามเสียมกักราชว่า กังมกตั้ง จะมาแต่อะไรยังคิดไม่เห็น แต่
ศักราชนั้นตรงกับแผ่นดินพระเจ้ารามคำแหง

เสด็จซ่องเตริบสังกยเสียมกกข์อองก้งมกตั้งว่า แม่ท่านคึกว่าเป็นไมตรี
กันแล้วก็ควรให้ลูกชายหรือขุนนางมาเป็นจำนำไว้บ้าง

แผ่นดินไต่เตก (นามแผ่นดินของพระเจ้าทรงวงเสด็จซ่องเต
ยบ ๔ แก้ออกทงวย (ตรงกับเดือนแปดชวทศกกราช ๖๖๒ บ
พ.ศ. ๑๘๕๓) เสียมกกข์อองมาเฝ้า

เรื่องเสียมกกข์เป็นไมตรีกับกรุงจีน

เรื่องเสียมกกข์เป็นไมตรีกับกรุงจีน ข้าพระพุทธเจ้า ขุนเจิน
อักษร (สดใจ) แผลออกจากหนังสือคิมเตยชกทงจีเล่ม ๔๐ หน้า ๕๕
หนังสือคิมเตยชกทงจีเป็นหนังสือหลวง ขุนนางวงศ์ไต่เตง ๖๐
คน เป็นเจ้าพนักงานเรียบเรียง เมื่อแผ่นดินเขียนหลวงปี ๓๒ เเตงหาย
(ตรงกับชกนจุลศักราช ๑๑๒๘ พ.ศ. ๒๓๑๐)

เสียมกกข์

เมื่อครั้งวงศ์ทรงวง (ครั้งนั้นมรโกลไคราชสมบัติในกรุงจีน)

ในแผ่นดินพระเจ้าทรงวงเสด็จซ่องเต (พระเจ้าทรงวงเสด็จซ่องเต
กษัตริย์ ๒ วงศ์ทรงวงชินครองราชสมบัติต่อกับ ตรงกับชว
จุลศักราช ๖๕๗ พ.ศ. ๑๘๓๘ ขนานนามแผ่นดินว่าเจงทรงวง) เสียมกก
ให้ราชทูตนำราชสาส์นอักษรเขียนด้วยน้ำทองมาถวาย ด้วยเสียมกกข์

๑ พระเจ้ารามคำแหงเสด็จไปเมืองจีน ๒ ครั้งนี้ ที่ไปเอาเงินเข้ามาทำเครื่องถ้วย
สังกโลก

๒ ความตอนนัศักราชก็อยู่ในแผ่นดินพระเจ้ารามคำแหง เป็นแต่คัดมาจากหนังสือ
เรื่องอื่น

๒๖
๕๖๕.๕
๖๖๘๖๖
๒๔๖๖
๑

มาลือ เอ้อก๊ก ทำสงครามโดยสาเหตุความอาฆาตกัน เลี้ยววง
(รัฐบาล) แต่งให้ราชทูตนำหนังสือตอบราชสาส์นไปถึงเสียมก๊ก
ว่ากล่าวประณามให้เลิกสงครามกันเสียทั้งสองฝ่าย

ในแผ่นดินไตเต็ก (นามแผ่นดินที่เรียกเจหงวนนั้นยกเลิกเมื่อ
๒๕๘ พ.ศ. ๑๘๓๘ นามแผ่นดินที่เรียก
ไตเต็กนั้นชานชเมอเบเตงอว ทรงกษัตริย์จตุลศักราช ๖๕๘ พ.ศ. ๑๘๕๐
แผ่นดินไตเต็กมี ๓๓ ปี) เสียมก๊กให้ราชทูตมาขอมา พระเจ้าหงวน
เสงจงของเค้ประทานเสือกิมหลือ (เสือกิลายทอง) ให้ไป

ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดี อู่ทอง

ข้าพระพุทธเจ้า ขุนเงินจันอักษร (สุทใจ) เลือกคัตแปลเรื่อง
พระราชไมตรีในระหว่างกรุงสยาม กับกรุงจีนออกจากหนังสือฉบับสี่ชื่อ
ตอนเหม็งซ้องวักกเลิกคัตวัน (เรื่องนานาประเทศในรัชกาลวงศ์เหม็ง)
เล่ม ๘๒๘ หน้า ๓๕ ถึงหน้า ๕๐ มีข้อความดังนี้

เสียมหลอฮก๊ก

แผ่นดินหงษุขัต ๓ แกซุข (ทรงขจจุลศักราช ๗๓๒ พ.ศ. ๑๘๙๓)
พระเจ้าไถโ้วของเค้ (เจหงวนเจียงไตราชสมขัตเป็นพระเจ้าไถโ้วของเค้)
ปฐมกษัตริย์วงศ์เหม็ง ครองราชสมขัตขัไขวชิน (ทรงขจจุล
ศักราช ๗๓๐ พ.ศ. ๑๘๙๓) ชานนามแผ่นดินว่าหงษุขั อยู่ในรัชกาล ๓๓ ปี
วงศ์เหม็งตั้งกรุงทเมืองนางกิง (สมยั้นเรียกว่าเมืองเกียงลงพู แขวง

๑ มาลือเอ้อก๊ก นี้ เจ้าใจว่ามละขุ

มณฑลเกียงซู่) รัชสั่งให้หลยงจุ่นเป็นราชทูต ถือนางสี่ร้อยสี่
ไปชวนเสียมหลอชกักให้เป็นไมตรี

ครึ่งแผ่นดินสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑

แผ่นดินหงษ์ปีที่ ๕ ซินหาย (ตรงกับจุลศักราช ๗๓๓ พ.ศ. ๑๘๑๕)
เสียมหลอชกักของ เซียนเลียดเจียวเองย ให้ราชทูตเชิญพระราช
สาส์นและพาช่างกับช่างเหล็ก และสิ่งของในพนประเทศมาเจริญทาง
พระราชไมตรีพร้อมกันกับหลยงจุ่น พระเจ้าไถ่ใจของเต้รัชสั่งให้
เจ้าพนักงานเอาแพรม้วนประทานไปให้ของ กับประทานผ้าม้วนให้
ราชทูตด้วย

ในบั้นเสียมหลอชกักของ ให้ราชทูตกลับมาถวายชัยมงคล
ในการชนะใหม่ พระเจ้าไถ่ใจของเต้ รัชสั่งให้เจ้าพนักงานเอา
พงศาวดารเรื่องไ้ราชสมบัติ กับแพรม้วนผ้าม้วนประทานไปให้ของ

แผ่นดินหงษ์ปีที่ ๕ หยิมจี่ (ตรงกับจุลศักราช ๗๓๕ พ.ศ. ๑๘๑๕)
เสียมหลอชกักของให้ราชทูตพาหมี, ชนเผือก, กับสิ่งของในพน
ประเทศมาถวาย

๑. ตรงนี้ควรสังเกตว่า ในปลายแผ่นดินสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ อู่ทอง จึงเรียก
ประเทศสยามว่า เสียมหลอชกัก เหมือนหนึ่งว่าได้ร่วมเสียมกักข้างเหนือกับหลอชก
กักข้างใต้เข้าเป็นอันเดียวกันแล้ว ตามที่ปรากฏในหนังสือพระราชพงศาวดารพึงรวมกัน
ต่อในแผ่นดินสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ บางที่ตรงนี้ผู้เขียนจดหมายเหตุจีนชั้นหลัง
จะเรียกรวมกันเร็วไป

๒ คำ “เซียนเลียดเจียวเองย” ดูเสียงตรงกับสมเด็จพระยามากกว่าคำอื่น
หรือจะใช่ช้อย่างนั้นในสมัยนั้น ชื่อนี้ไม่ได้

แผ่นดินหงษ์ปีที่ ๖ กุ่ยทว (ทรงบัลลังก์การาช ๗๓๕ พ.ศ. ๑๘๑๖)
ราชทูตเสียมหลอชกักก้นำสิ่งของมาถวาย

ในบั้นนางเขียนเลี้ยวชอลิ่งซึ่งเป็นพระพี่นางของเสียมหลอชกักก
ต้องให้ราชทูตเชิญพระราชสาส์นซึ่งจารึกอักษรในแผ่นทองคำกับ
สิ่งของในพื้นประเทศมาถวายตงกง (พระมเหสี) ตงกงไม่รับ

นางเขียนเลี้ยวชอลิ่ง ให้ราชทูตนำสิ่งของกลับมาถวายอีก
พระเจ้าโถ้วของเต็กไม่ทรงรับ เป็นแต่โปรดให้เลี้ยงโต๊ะราชทูต

ครั้นนั้นเสียมหลอชกักกซึ่งไม่มีวิชาสามารถ ชาวประเทศ
ก็เชิญเขียนเลี้ยวเป่ายี่เองยลือลือต่อล่อหลก ๒ ลุงของเสียมหลอชกักก
ต้องขึ้นครองราชสมบัติ แล้วจึงให้ราชทูตมาทูลขอความเรื่องนั้น กับเอา
สิ่งของในพื้นประเทศมาถวาย เจ้าพนักงานก็เลี้ยงควาชทูต และ
จัดสิ่งของพระราชทานตอบแทนตามธรรมเนียม

ต้องทขึ้นครองราชสมบัติใหม่ ให้ราชทูตเอาสิ่งของในพื้นประเทศ
มาถวาย และถวายชัยมงคลในการขึ้นใหม่ ก็ถวายแผนที่

๑ ที่เรียกว่า “นางเขียนเลี้ยวชอลิ่ง” เขียนเลี้ยวขึ้นตรงกับสมเด็จพระนางเจ้าเป็นแม่ แต่
ชอลิ่งเหลือที่จะเอา ที่ว่าเป็นพระพี่นางนั้นก็ตรงกัน แต่พระราชพงศาวดารว่าเป็นน้องนาง
คือพระราชมารดาของสมเด็จพระบรมสวรรค์

๒ ครั้นนี้เรื่องก็ตรงกับพระราชพงศาวดาร ที่จีนเรียกว่า “เขียนเลี้ยวเป่ายี่เอ็งยี่
ลือลือต่อล่อหลก” นี้ ถ้าจะเอาตามเสียงที่เห็นใกล้คือ สมเด็จพระยาสุรินทรราชา
แต่หมายความว่า สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ นั้นเป็นแม่ ครั้นนี้เป็น พระเจ้าลูก
ตรงตามพระราชพงศาวดาร

เสียมหลอชกัก กววย ราชทูตที่มาจากก็มีสิ่งของถวาย พระเจ้า
ไถ่โจวของเต้ ไม่ทรงรับสิ่งของของราชทูต

แผ่นดินหิงบูยที่ ๗ ๖ ค.อื่น (ตรงกับขาลจุลศักราช ๗๓๖ พ.ศ. ๑๕๑๗)
ราชทูตเสียมหลอชกัก ชอซาลประนำสิ่งของมาถวายที่เมืองกวางตง
และบอกแก่เจ้าพนักงานว่า เรือบรรทกเครื่องราชบรรณาการคราวนี้
มาถึงทะเลอชุกถมคลื่นซัดไปถึงทะเลหน้าเมืองไชนาง (ไหหลำ) เกษะ
บุญได้เจ้าเมืองและขุนนางช่วยจึงได้แต่ผ้าย, ไม้ฝาง, ไม้หอม, ที่เหลือ
ถมคลื่นซัดไป มาถวาย

เทศาภิบาลมณฑลกวางตงตอบราชทูตว่า พระเจ้าไถ่โจวของเต้
ไม่ทรงเชื่อว่าสิ่งของที่เอามาเป็นเครื่องราชบรรณาการ เพราะไม่มี
พระราชสาส์นกำกับมา ซึ่งราชทูตว่าเรือถมคลื่นซัดแต่สิ่งของยัง
เหลืออยู่ ทรงเห็นว่าคงจะเป็นพวกพานิชเสียมหลอชกักปลอมมา มี
รับสิ่งไม่ได้รับเครื่องบรรณาการไว้

พระเจ้าไถ่โจวของเต้ รับสั่งแก่งซุ (ขุนนางในที่ว่าการอุปราช)
กยเจ้าพนักงานลี้ (กระทรวงแบบธรรมเนียม) ว่า เมื่อครั้งโบราณ
พวกจโฮว (เจ้าเมืองเอก) มาเฝ้าถียนจือ (พระมหากษัตริราช)
นั้น ขันทนนำสิ่งของมาถวายแต่ได้กนอยครั้งหนึ่ง ถึงสามขงมีสิ่งของ
มาถวายมาก ๆ เพราะเป็นการประชุมใหญ่ ประเทศที่อยู่นอกเขตต์
หัวเมืองทั้งเก้า นั้น (หัวเมืองทั้งเก้า นั้น คือ สิบแปดมณฑลเดิมของ
ประเทศจีน) สี่หนึ่ง (สี่หนึ่งนั้นสามสิบ) จึงมาเฝ้าครั้งหนึ่ง และ

มีสิ่งของในประเทศมาถวายเพื่อให้เห็นว่าซอส์ตยัสจรีด แต่เกาหลกก
 ันธุ์เขยธรรมเนียมอยู่อย่างจึงอนุญาตให้สามขมาจันกง ครั้งหนึ่ง
 ประเทศทั้งหลายที่อยู่ไกลนั้นคือเจียมเดียว (ประเทศจามปา) จิงน่าง
 (ญวน) ซีโฮยง (ไปตุเกต) ซอสิ (ประเทศซอลันนี้อยู่ใกล้
 เคียงไปตุเกต เข้าใจว่าสเปน) เขียวอัว (ชเวา) ประหนิ (ปัตตานี)
 ซ้ำพัตนิ (ประเทศซามพัตนิเคยชชเวา) เสียมหลอชก (สยาม)
 จินละ (คือละแวก สมัยนั้นเรียกจิงพูจาย คือกัมพูชา) เคยมา
 ถวายของเสมอ ฝ่ายเราต้องใช้จายมาก ตั้งแต่บัดนี้ไปจึงห้ามประเทศ
 ทั้งหลายเหล่านั้นเสียว่าไม่ต้องมาถวายของทุกปี เพราะเป็นการลำบาก
 เจ้าพนักงานจึงมีราชสาส์นไปให้ประเทศทั้งหลายทราบทั่วกัน

๑ ประเพณีจันกง หรือจัมก้องนี้ เป็นถาที่เข้าใจผิดกันในเรื่องทาง
 พระราชไมตรีในระหว่างจีนกับประเทศอื่น ไม่ใช่แต่ไทยเท่านั้น จีนตั้งประเพณีว่า ชาว
 ต่างประเทศที่ไปค้าขายเมืองจีนนั้น ต้องมีเครื่องราชบรรณาการไปถวาย พระเจ้ากรุงจีน
 จึงให้ไปมาค้าขาย ต่างประเทศต้องการประโยชน์ในทางค้าขาย จึงจัดเครื่องราชบรรณาการ
 ไปถวายพระเจ้ากรุงจีน ถึงต่างประเทศที่มาก้าขายเมืองไทย ก็มีราชบรรณาการมา
 ถวายเช่นกัน แต่จีนตั้งขุมเอาว่า ประเทศที่ถวายเครื่องราชบรรณาการนั้นยอมขึ้นเมืองจีน
 เครื่องราชบรรณาการเป็นทำนองของส่วย เช่นถวายต้นไม้ทองเงิน แต่ประเพณีทั้ง ๒ อย่าง
 ผิดกันมาก ว่าโดยย่อ เครื่องราชบรรณาการจัมก้องไม่จำกัด แต่ของส่วยถวายกับต้นไม้
 ทองเงินจำกัดจะขาดไม่ได้

๒ จะเห็นได้ในความตอนนั้น ว่าจีนจะตั้งขุมเอาเมืองต่างประเทศที่เป็นไมตรี
 ให้แลเห็นว่าเป็นประเทศราชขึ้นเมืองจีน ที่ว่าไปถวายของทุกปีนั้น ก็ถึงฤดูมรสุม
 ที่เรือเมืองต่างประเทศไปค้าขายเมืองจีน ก็ส่งราชบรรณาการไปถวายพระเจ้ากรุงจีนปี
 ละครั้ง ๑ เพื่อประโยชน์แก่การค้าขาย จีนเห็นไมตรีกับแบบส่งส่วย จึงแก้กำหนดให้
 ถวาย ๓ ปีครั้ง ๑ มิใช่เพราะความกรุณา ตั้งจะแลเห็นผลได้ในความต่อไปข้างหน้า ว่า
 ประเทศเหล่านั้นก็ยังถวายปีละครั้งเสมอ

เมื่อมีพระราชสาส์นไปห้ามแล้ว ประเทศทั้งหลายก็งมมาถวายของ
 เสมอ ในขณะนั้น (บุตรขุนนางผู้ใหญ่หรือบุตรเจ้าประเทศราชซึ่ง
 จะไต่รับทนายของบิดาจึงเรียกว่าสัจจ) ของข่มมันบังอึ้งซ้อเจียวหลก
 ความอื่น ให้ราชทูตถือหนังสือมาถวายของใต้จ้อ (พระราชโอรส)
 และมีสิ่งของในพื้นประเทศมาถวาย พระเจ้าไถ่โจวของไต่รับสั่งให้เจ้า
 พนักงานนำราชทูตเข้าเฝ้าตงกง (พระมเหสี) แล้ว ก็ให้เลี้ยงท
 ราชทูต กับประทานสิ่งของตอบแทนให้ราชทูตนำกลับไปให้สัจจ

แผ่นดินหงษ์ปีที่ ๑ อิกเข้า (ตรงกับเถาะจุลศักราช ๗๓๗ พ.ศ. ๑๘๑๘)
 ราชทูตเสียมหลอชกักนำสิ่งของในพื้นประเทศมาถวาย และสัจจ
 (บุตรซึ่งจะไต่รับสมบัติ) ของข่มมันบังอึ้งองศ์เก่า (องค์เก่านี้คือ
 องค์ที่ออกจากราชการ) ซ้อเจียวประลอคยก ให้ราชทูตนำ
 ราชสาส์นกับสิ่งของในพื้นประเทศมาถวาย เจ้าพนักงานก็ตอบแทนสิ่ง
 ของและเลี้ยงดูราชทูตเหมือนกันกับราชทูตขององค์ที่ยังอยู่ในราชสมบัติ

๑ ที่จีนเรียก ข่มมันบังอึ้ง คือพระเจ้าสุพรรณบุรีเป็นแม่ ที่เรียก เจียวหลก
 ความอื่น นั้น ก็คือเจ้านครอินทร์ตรงกับในพระราชพงศาวดาร พระราชพงศาวดารว่า
 เจ้านครอินทร์เป็นหลานเธอของสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ ได้ความในจดหมายเหตุ
 จีนแจ่มแจ้งว่า สมเด็จพระบรมราชาธิราชให้น้องยาเธอพระองค์ ๑ ครองเมืองสุพรรณบุรี
 ที่เป็นพระบิดาของเจ้านครอินทร์

๒ ที่เรียกว่าเจียวประลอคยก เค้าได้แต่ว่าเจ้าพระอะไรต่อไปเค้าไม่ถูก แต่หมาย
 ความว่า พระรามราชาที่เป็นพระราชโอรสของพระรามธรรมนั้นเป็นแม่ ควรจะสังเกต
 เห็นได้อีกอย่าง ๑ ว่า การถวายบรรณาการพระเจ้ากรุงจีนนั้น ในประเทศอัน ๑ เจ้านาย
 เมืองไหน ๆ จะไปถวายก็ได้ คือ พระองค์ไหนแต่งเรือไปค้าขายเมืองจีน ถ้าถากบรรณาการ
 ไปถวายพระเจ้ากรุงจีน ไม่มีเป็นบรรณาการของรัฐบาลนั้นตรงทีเดียว

แผ่นดินหงษ์ปีที่ ๑๐ เองจี่

(ทรงข่มเสด็จลี้กักราช ๗๓๘

พ.ศ. ๑๘๒๐) ชุมันยังต้องให้ตั้งจอชอเจียวหลกควานอินมาเฝ้า
พระเจ้าไถ่โจ้วของเต้ มีความยินดี รับสั่งให้ยิงไวล่าง (ขุนนาง
ในกระทรวงแบบธรรมเนียม) ชื่อของหิงซึ่งเป็นเจ้าพนักงานในลี้บู
(กระทรวงแบบธรรมเนียม) ตอขราชสาส์น กับตราไปให้ของ
ดวงหนึ่ง อักษรในดวงตรามีว่า เสียมหลอกก้อองจออิน (ตราของ
เสียมหลอกก้ออง) และประทานเครื่องยศกับค่าใช้จ่ายในระหว่างไป
มาให้แก่ตั้งจอชอเจียวหลกควานอิน ตั้งแต่นั้นต่อไป ก็เรียกชื่อประเทศ
ตามอักษรในดวงตราว่าเสียมหลอกก และเคยมาถวายบรรณาการ
เจริญพระราชไมตรีเสมือ บัดครั้งก็มี สามบสองครั้งก็มี ครั้นพระเจ้า
ไถ่โจ้วของเต้จักราชการบ้านเมืองเรียบร้อยแล้ว ต่อหลายขเสียมหลอ
กก็งมาเจริญทางพระราชไมตรีครั้งหนึ่ง

แผ่นดินหงษ์ปีที่ ๑๖ กุ่ยหาย

(ทรงข่มเสด็จลี้กักราช ๗๔๕

พ.ศ. ๑๘๒๖) ราชทูตเสียมหลอกกมาถวายของ พระเจ้าไถ่โจ้ว
ของเต้ ประทานแพรม้วนกับเครื่องถ้วยชามให้ราชทูตเสียมหลอกก
นำไปให้ก้อองเหมื่อนกันกับจินละกัก (ลาวเวก)

๑. เจ้านครอินทรีนี้ต่อมาได้ครองราชสมบัติ ต่อแผ่นดินสมเด็จพระรามา
เพราะฉะนั้น เป็นพระเจ้าแผ่นดินไทยพระองค์ที่ ๒ รองแต่พระเจ้ารามคำแหงที่ได้เสด็จไป
เมืองจีน

๒. ควรสังเกตความตรงนี้ บรรณาการเมืองจีนไม่ได้ส่งเป็นกำหนดเสมอ ที่จีน
ว่านาน ๆ จึงไปเจริญทางพระราชไมตรีครั้ง ๑. ที่จริงแปลว่า ในตอนนั้นการค้าขายกับ
เมืองจีนหายไป

แผ่นดินหงษ์ปีที่ ๒๐ เองเข้า (ทรงข้เบาะจุลศักราช ๗๔๗

พ.ศ. ๑๗๓๐) ราชทูตเสียมหลอกก้นำพริกไทยหม่นซึ่ง ไม่ฝ้าง
หม่นซึ่ง (ซึ่งหนึ่งนั้นหนักสี่สิบบาท) มาถวาย พระเจ้าไถ่ไขว้ของเค้
รับสั่งให้เจ้าพนักงานเอาสิ่งของตอบแทนให้เป็นอันมาก ขณะนั้นราษฎร
เมืองฮวันเจียวขอไปก่ฤษณากับสิ่งของต่าง ๆ ของพวกราชทูต ผู้รักษา
เมืองหาว่าผู้ซื้อสิ่งของไว้นั้น คบคิดกันกับพวกต่างประเทศ ก็เอา
ตัวผู้ซื้อสิ่งของมาซึ่งไว้จะลงโทษประจานมิให้ผู้ใดเอาเยี่ยงอย่าง ครั้น
พระเจ้าไถ่ไขว้ของเค้ทรงทราบ ก็รับสั่งแก่เจ้าพนักงานว่าราชทูต
เสียมหลอกกมาเจริญทางพระราชไมตรีต้องเดินผ่านมาทางเมืองฮวันเจียว
พวกราษฎรเห็นมีสิ่งของมาขายก็ซื้อไว้ มิใช่ว่าจะคบคิดกันกับพวก
ต่างประเทศ ให้ปล่อยราษฎรเหล่านั้นเสีย

ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระรามาเมศวร

แผ่นดินหงษ์ปีที่ ๒๑ ไยวลิ้น (ทรงข้เบาะโรงจุลศักราช ๗๕๐

พ.ศ. ๑๗๓๑) ราชทูตเสียมหลอกกนำช้างสามสิบช้าง กับคนเลี้ยงช้าง
หกสิบคนมาถวาย

แผ่นดินหงษ์ปีที่ ๒๒ กิจ (ทรงข้เบาะตั้งจุลศักราช ๗๕๑ พ.ศ. ๑๗๓๒)

สี่จอเจียวหลอกกวานอิน ให้ราชทูตนำสิ่งของในพื้นประเทศมาถวาย

แผ่นดินหงษ์ปีที่ ๒๓ แก่โหวว (ทรงข้เบาะเมื่อยจุลศักราช ๗๕๒

พ.ศ. ๑๗๓๓) ราชทูตเสียมหลอกกนำพริกไทย ไม่ฝ้าง ไม่หอม
รวมน้ำหนักแสนเจ็ดหม่นซึ่ง (ซึ่งหนึ่งนั้นหนักสี่สิบบาท) มาถวาย

แผ่นดินหงษ์ ๗๗๕ ชินปี (ตรงกับมะแมจุลศักราช ๗๕๓ พ.ศ. ๑๘๓๕)
 ราชทูตเสียมหลอกกลับมาเจริญทางพระราชไมตรี ในยุ้นนั้นชาวเขียม
 เสียมก๊ก (ประเทศจามปา อยู่ตอนปากแม่น้ำโขง) แย่งชิงราชสมบัติ
 ชิงกันและกัน พระเจ้าไถ่ใจของเต๋อรัยสั่งไม่ให้เจ้าพนักงานรัยเครื่อง
 บรรณาการนานาประเทศ

แผ่นดินหงษ์ ๗๗๕ อิกหลาย (ตรงกับกุนจุลศักราช ๗๕๗ พ.ศ. ๑๘๓๘)
 สัจเจียวหลกความอิน ให้ราชทูตนำราชสาส์นกับสิ่งของในพื้นประเทศ
 มาถวาย ในราชสาส์นมีความว่า พระบิดาสืบพระชนม์ พระเจ้า
 ไถ่ใจของเต๋อรัยสั่งให้จกวาง (ขุนนางในกรมขันที้) ชื่อจ้าวตะ
 นำราชสาส์นกับเครื่องสังเวชไปค้ำบัศพ และยกย่องสัจเจียวหลก
 ความอินเป็นอึ่ง กับพระราชทานสิ่งของไปให้เป็นอันมาก

ในราชสาส์นมีความว่า ตั้งแต่เรา (พระเจ้าไถ่ใจของเต๋อ)
 ครองราชสมบัติมานี้ ได้แต่งให้ราชทูตออกไปนานาประเทศ ตามแบบ
 ธรรมเนียมวงศ์จิว (พระเจ้าช็องเป็นปฐมกษัตริย์วงศ์จิวครอง
 ราชสมบัติชกเีย ตรงบ้เถาะก่อนพุทธกาล ๕๘๑ ปี อยู่ในรัชกาล
 ๗ ปี วงศ์จิวตั้งกรุงที่เมืองลกเอียง สมัยนั้นเรียกว่าไช่ นางพิ
 ชิงตั้งเป็นที่ว่าการมณฑลไช่ นาง วงศ์จิวลำดับ ๓๘ กษัตริย์จำนวน
 ๗๖ ปี ในรัชกาล ๘๗๔ ปี) ท้วยวงศ์จิวให้ราชทูตไปนานาประเทศทั่วทั้ง
 สักค ราชทูตวงศ์จิวได้ไปถึงสามสิบหกประเทศ ภาษาพูดพ้องกัน
 สามสิบเอ็ดประเทศ แต่แบบธรรมเนียมนั้นต่างกัน สมัยโน้นจึงมี

ประเทศใหญ่สืบแยกประเทศ ประเทศน้อยสืบแก่ประเทศมาจนวงศ์จิว
เป็นแบบธรรมเนียมนิยมเนื่องมาดังบคยขัน

ครั้งนี้ สืบล้มหลอตกกักยประเทศเราจะไม่ใกล้เคียงกัน คราวนี้

ราชทูตของท่านไปถึงเราจึงทราบบว่าเราต้อง (ต้ององค์ที่ล่งลับ)

ของท่านสิ้นพระชนม์ ขอให้ฮ่องปกครองประเทศตามประเพณีของ

เราโดยความยุติธรรม ขุนนางและราษฎรก็คงจะชื่นชมยินดี

บัดนี้ เราจัดให้ขุนนางนำหนังสือยกย่องมาให้ท่าน ขอ

ให้ฮ่องปกครองประเทศอย่าให้ผิดแบบธรรมเนียม และอย่าได้เพิก

เพี้ยนในกามคุณ แสวงหาความสำราญ ประเพณีของเราจึงจะ

เจริญ ขอท่านได้ประพฤติตามคำของเราเถิด

ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดี

แผ่นดินหงษ์ ปีที่ ๓๐ เถงทว (ตรงกับจุลศักราช ๗๕๘

พ.ศ. ๑๘๕๐) ราชทูตเสียมหลอตกมาเจริญทางพระราชไมตรี

แผ่นดินหงษ์ ปีที่ ๓๓ ไบวอน (ตรงกับจุลศักราช ๗๖๐

พ.ศ. ๑๘๕๓) ในขณะพระเจ้าได้ใจของเตศวรวรคต พระเจ้าก็หุย

ของเตศวรครองราชสมบัติ ลำดับกษัตริย์ที่ ๒ วงศ์เหม็ง ต่อชนบใหม่

จึงขนานนามแผ่นดินว่าเกียนขัน) ราชทูตเสียมหลอตกมาเจริญทาง

พระราชไมตรี

๐ อ่ององค์ที่ล่งลับไปนั้น คือพระเจ้านครสุพรรณบุรีที่เป็นพระบิดาของเจ้า
นครอินทร์ ๆ ได้ครองเมืองสุพรรณบุรีต่อพระบิดา ก็สมด้วยพระราชพงศาวดาร แล้วจึง
ได้เข้ามาเสวยราชย์ในกรุงศรีอยุธยา ต่อแผ่นดินสมเด็จพระบรมราชาธิราช

แผ่นดินเกิดขึ้นขันธ์ ๔ หิมโห้วง (ตรงกับมะเมียจุลศักราช ๗๖๕ พ.ศ. ๑๙๕๕) ในขันธ์นั้นเมืองราชขัตติ ๔ ของพระเจ้าไถ้จ้าวของเค้ แแยงเฮาราชสมบัติของกษัตริย์ที่ ๒ วงศ์เหม็งไต้ เอียนฮ้องกัชนครอง ราชสมบัติเป็นพระเจ้าแสงจ้าวของเค้ ลำดับกษัตริย์ที่ ๓ วงศ์เหม็ง ขนานนามแผ่นดินว่าอย่างลก ย้ายไปตั้งราชธานีที่เมืองขักกิง) ครั้น พระเจ้าแสงจ้าวของเค้ครองราชสมบัติแล้ว ก็รับสั่งแก่ขุนนางคนหนึ่ง ให้เป็นราชทูตเชิญพระราชสาส์นไปเลียมหลอกกั

ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระนครอินทราชา

แผ่นดินของลกขันธ์ ๓ กุ่ยข (ตรงกับมะแมจุลศักราช ๗๖๕ พ.ศ. ๑๙๕๖) ราชทูตเลียมหลอกกัมาเจริญทางพระราชไมตรี พระ เจ้าแสงจ้าวของเค้รับสั่งให้เจ้าพนักงานเอาตราซึ่งทำด้วยเงินชบทองคำ ยอดตราทำเป็นรูปอุฐูควงหนึ่ง ประทานให้ราชทูตนำไปให้กักฮ้อง เจียวหลกควานอินตอต่อที่ลา

ลักหง้วย (ตรงกับเดือน ๘) พระเจ้าแสงจ้าวของเค้ ทรงเพิ่ม พระเกียรติยศพระเจ้าไถ้จ้าวของเค้เป็นพระเจ้าไถ้จ้าวแสงเกาของเค้ ให้ ขุนนางคนหนึ่งเป็นราชทูตเชิญ พระราชสาส์นไปถวายเลียมหลอกกัฮ้อง ไ้ยหง้วย (ตรงกับเดือน ๑๐) พระเจ้าแสงจ้าวของเค้ รับสั่ง ให้กระซออง, ซอฮองเจะ ซินเย่น, ซอแสงหวู เอาแพรม้วนกับสิ่งของ

๑ อ่องฮ้องกันี้ คือเจ้านครอินทร ตรงกับพระราชพงศาวดาร เมื่อเสวยราชย์ แล้ว จึงเรียกว่าเจ้านครอินทราชา คงจะเรียกตามพระราชสาส์นที่มีไป แต่ในพระราช พงศาวดารเรียกสมเด็จพระอินทราชาบ้าง สมเด็จพระนครอินทราชาบ้าง

ต่าง ๆ ไปถวายเสียมหลอกก๊กอ่อง (เกาะชอง, อินเขิน, สองตำแหน่งนี้
คือตำแหน่งขุนนางในกระทรวงชนบทรรมเนียม)

แก้ห้วงววย (ตรงกับเดือน ๓๓) พระเจ้าแสงใจของเต้ รัชต์
ให้ห้วงววย (ขุนนางในกรมขันที้) ซื่อลีอินเชิญพระราชสาส์นกับสิ่งของ
ต่าง ๆ ไปถวายเสียมหลอกก๊กอ่อง ทั้งมีสิ่งของไปประทานให้ขุนนาง
ฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหารด้วย

แผ่นดินของลกขัท ๒ กระชิน (ตรงกับออกจุลศักราช ๗๖๖ พ.ศ. ๑๙๔๗)
เรือเสียมหลอกก๊กถูกลมซัดไปถึงทะเลหน้าเมืองฝกเกียน เจ้าพนักงานได้
สวนได้ความว่า เรือเสียมหลอกก๊กจะไปหลิวชิวกัก (หลิวชิวกักนั้น
อยู่ไกลเคียงยี่น สมัยยี่นปกครอง) เจ้าพนักงานก็เก็บภาษีสินค้า
มีหนังสือบอกมาถงเมืองหลวง

ครั้นพระเจ้าแสงใจของเต้ทรงทราบ จึงรัชต์ว่าเสียมหลอกก
กยหลิวชิวกักเป็นไมตรีกันก็เป็นการดีแล้ว นี้เป็นคราวเคราะห์เรือจึง
ถูกลมซัดเข้ามาในอาณาเขตต์ ควรมีความสงสารจึงจะถูก ไม่ควร
เก็บภาษีสินค้าเอามาเป็นประโยชน์ ผู้รักษาเมืองต้องช่วยเหลือเกือ
หนุนซ่อมแซมเรือและจัดเสียมอาหารให้ คอยมีลมดีแล้ว ให้ปล่อย
เรือเสียมหลอกก๊กไปหลิวชิวกัก

ในยี่นนี้ เสียมหลอกก๊กอ่อง ได้รัยควากยสิ่งของต่าง ๆ ที่พระ
เจ้าแสงใจของเต้ส่งไปถวายแล้ว ก็ให้ราชทูตมาถวายค่านับชอยคุณ
และมีสิ่งของในพนประเทศมาถวาย พระเจ้าแสงใจของเต้ รัชต์ให้

เจ้าพนักงานเอาสิ่งของตอบแทนให้เป็นอันมาก และประทานหนังสือ
ประวัติศตวรรษวิจิตรให้ร้อยเล่ม ราชทูตทูลขอกฎหมาย เพื่อเอาไปเป็น
แบบอย่างไว้สำหรับประเทศ พระเจ้าแสงใจของเต้ก็ทรงประทานให้

เมื่อครั้งก่อนนั้น ราชทูตเจียมเสี้ยก๊ก (ประเทศเจียมเสี้ยก๊ก
นั้นใกล้เคียงกับยี่โฮ่หล่า) มาเจริญทางไมตรีกลับไป เรือถูกลมซัดไป
ถึงตำบลพังฮิน ชาวเลียมหลอกรักจิวราชทูตไว้ ไม่ปล่อยให้กลับไป
เจียมเสี้ยก๊กของซุมนั้นตะลากับมันล่าเกีย (ซุมนั้นตะล่า, มันล่าเกีย
ทั้งสองนี้ เป็นพระเจ้าแผ่นดินเจียมเสี้ยก๊ก) มีราชสาส์นมาฟ้อง
ว่าชาวเลียมหลอกรักจิวอำนาจ จึงให้พลทหารเที่ยวสกัดเรือ
แย่งชิงเอาหนังสือยกย่อง กับดวงตราที่เขียนเฉียว (เมืองสวรรค์
หมายความว่าประเทศจีน) ประทานให้ไป

พระเจ้าแสงใจของเต้ มีพระราชสาส์นไปต่อว่าเลียมหลอ
กรักจิวว่า เจียมเสี้ยก๊กของซุมนั้นตะล่า, กับมันล่าเกีย เป็น
ประเทศที่เป็นไมตรีกับเรา เหมือนกับท่าน ๆ ไม่ควรกระทำ ตามอำนาจ
จิวราชทูตและแย่งชิงเอาหนังสือยกย่อง กับดวงตรา ของเจียมเสี้ยก๊กไว้
แต่ความมยุตติธรรมของโลกนั้น ถ้าผู้ใดจะมีบุญญาธิการก็ประพฤติก
ิจการที่ดี ความพินาศจะมาถึงก็ประพฤติชุลามก เช่นกับฮ้าย
โจรเหล (เจ้าประเทศญวน) จึงน่ารำคาญซึ่งเป็นตัวอย่างอยู่แล้ว
ขอให้ท่านจงส่งราชทูตเจียมเสี้ยก๊กกับสิ่งของที่แย่งชิงเอาไว้นั้น ไป

• เห็นได้ ในหนังสือเรื่องนี้ ว่าสมเด็จพระนครอินทริราชสมิทสนมกับจีนถึง
กว่าพระเจ้าแผ่นดินสยามพระองค์ก่อน

ให้เจียมเสียมก๊กของกับมันลาเกีย, ตั้งแต่นั้นต่อไปขอให้ประพฤติ
 ตามคำตักเตือนของเรา ปกครองขอบเขตอาณาให้ฉิธรรมนิยม
 และต้องมีไมตรีกับประเทศที่ใกล้เคียงกัน จึงจะอยู่เป็นสุขไปกาลนาน
 เมื่อครั้งก่อน เสียมหลอกก๊กของให้ราชทูตมาเจริญทางไมตรี
 เรือถูกลมซัดไปถึงอ่าวจ้งน่าง ถูกอ้ายโจรเหล (เจ้าประเทศญวน)
 ฆ่าฟันไพร่พลเสียมสิ้น เหลืออยู่แต่ปะหักคนหนึ่ง ต่อไปไม่นาน กองทัพ
 จ้งก๊ก (ประเทศจีน) ยกไปถึงจ้งน่างก๊ก (ประเทศญวน) แดก จั๊เฮา
 ผู้คนกลับมา ปะหักก็ถูกจับมาด้วย พระเจ้าแสงโจ้วของเต้ทรง
 สงสารปะหักยิ่งนัก

แผ่นดินยงลกปีที่ ๖ ไ้จ้อไช้จ้งวย (ตรงกับเดือน ๑๐ ปีชวด

จุลศักราช ๗๗๐ พ.ศ. ๑๘๕๓) พระเจ้าแสงโจ้วของเต้ รัชสั่งให้จ้งกวาง
 (ขุนนางในกรมขันที) ซ้อเจียนไย่งไปส่งปะหักณเสียมหลอกก๊ก กับ
 ประทานสิ่งของไปให้ อองด้วย และมีรัชสั่งไปว่า ขอให้อองซุขเสียม
 ครอบครว้พวกที่ถูกอ้ายโจรเหล (เจ้าประเทศญวน) ฆ่าฟัน อย่าให้
 ถึงแก่ความออคอยาก

จ้งกวาง (ขุนนางในกรมขันที) ซ้อเจียนหื้อ ซึงพระเจ้าแสง
 โจ้วของเต้ ให้เป็นราชทูตไปเกลี้ยกล่อมนานาประเทศ (เมื่อจ้งกวาง
 เจียนหื้อเป็นราชทูตไปนานาประเทศนั้น ได้คุมพลทหารสองหมื่น
 เจ็ดพันแปดร้อยเศษยกไปทางเรือ) ลงเรือที่อ่าวทะเลหน้าเมืองฝกเกียน
 จำนวนเรือสำภาหกลีบสองลำออกเรือเมื่อแผ่นดินยงลกปีที่ ๓ ปีชิว

ลักทงว้ย (ทรงณเดือน ๘ ปีระกาจุลศักราช ๗๖๗ พ.ศ. ๑๙๔๘ มีน
พงศาวดารวงศ์เหม็งตอนประวัติขุนนาง) ได้ไปตั้งเสียมหลอกกัก

เมือเก่าทงว้ย (ทรงณเดือน ๑๑ ปีชวด) เสียมหลอกกักต้อง ให้ราชทูต
นำสิ่งของในพื้นประเทศมาเจริญทางไมตรีและวิบัติการที่ทำการก่อน

แผ่นดินขยงลกบที่ ๗ กัตว (ทรงบฉลจุลศักราช ๗๗๑ พ.ศ. ๑๙๕๒)
ราชทูตเสียมหลอกกักนำเครื่องสังเวศมาค่านับพระศพนางเย็นให้วของเฮา
พระเจ้าแสงใจวของเต้ รัชสังให้จิงกวาง (ขุนนางในกรมชั้นที่) นำ
เครื่องสังเวศเข้าไปค่านับพระศพ

ในระหว่างนั้น มีราษฎรทุจริตซ้อห้อประกวานกับพรรคพวกพากัน
หลบหนีไปอาศัยอยู่กับเสียมหลอกกัก ครั้นราชทูตเสียมหลอกกักจะกลับ
ไปประเทศ พระเจ้าแสงใจวของเต้ รัชสังแก่ราชทูตว่า ถ้าท่านกลับไป
ถึงเสียมหลอกกักแล้ว จงบอกแก่ (เจ้า) ของท่านว่าอย่าได้คบหา
กับพวกทุจริตที่หนีไปเลย เสียมหลอกกักของก็ตกลงตามรัชสัง จิตให้
ราชทูตนำมากับสิ่งของในประเทศมาถวาย และคุมตัวห้อประกวานกับ
พรรคพวกมาถวายด้วย พระเจ้าแสงใจวของเต้ รัชสังให้เจียงย่งตอบ
ราชสาส์น ก็ยตอบแทนสิ่งของให้ตามความชอบ

แผ่นดินขยงลกบที่ ๘ ชินเข้า (ทรงบเถาะจุลศักราช ๗๗๓
พ.ศ. ๑๙๕๔) ราชทูตเสียมหลอกกักมาเจริญทางพระราชไมตรี

แผ่นดินขยงลกบที่ ๑๐ หยิมสิน (ทรงบมีโรงจุลศักราช ๗๗๔
พ.ศ. ๑๙๕๕) พระเจ้าแสงใจวของเต้ รัชสังให้จิงกวาง (ขุนนางในกรม

ขันที) ชื่อหงเห่าเอาสิ่งของไปถวายราชทูตเสียมหลอกก็เกินอันมาก เอาไปประทานให้ก๊กอ่อง ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระบรมราชาธิราช (ตามพระยา) ที่ ๒

แผ่นดินขงลกบที่ ๑๔ เปียชิน (ตรงบัวอจุลศักราช ๗๗๘ พ.ศ. ๑๘๕๘) อองจือ (ลูกยาเธอ) เสียมหลอกก็อองซ้อซำในผลล่อมอ์ล้าตะติโน ให้ราชทูคนำสิ่งของในพื้นประเทศมาถวาย ก็ยังมีราชสาส์นมาด้วยควมว่า พระบิดาลิ้นพระชนม์ พระเจ้าแสงไ้วของเต้รับสั่งให้หังกวาง (ขุนนางในกรมขันที) ชื่อเกวาระวัน นำเครื่องสิ่งเว่ยไปถวายราชทูตไปค่านับศพลีเสียมหลอกก็ออง และรับสั่งให้ขุนนางคนหนึ่งเชิญพระราชสาส์นไปเจริญทางพระราชไมตรียกอ่องอองจือ (ลูกยาเธอ) เป็นก๊กอ่อง (เจ้าประเทศ) ก็ประทานแพรก็ม (แพรคอก) ชาวแพรโล่ชาว, ไปให้ควย

แผ่นดินขงลกบที่ ๑๕ เตงฮิว (ตรงบัวระกาจุลศักราช ๗๗๘ พ.ศ. ๑๘๖๐) เสียมหลอกก็อองให้ราชทูคนำสิ่งของในพื้นประเทศมาถวาย ก็ยังมีราชสาส์นมาขอขอบคุณในการที่ทรงยกอ่องเป็นก๊กอ่อง

แผ่นดินขงลกบที่ ๑๖ โย้วชุก (ตรงบัวอจุลศักราช ๗๘๐ พ.ศ. ๑๘๖๑) ราชทูตเสียมหลอกก็มาเจริญทางพระราชไมตรี

แผ่นดินขงลกบที่ ๑๗ ก็หาย (ตรงบัวกุนจุลศักราช ๗๘๑ พ.ศ. ๑๘๖๒) พระเจ้าแสงไ้วของเต้ รับสั่งให้หังกวาง (ขุนนางในกรมขันที) ชื่อเซียงเมี่ยนเป็นราชทูตส่งราชทูตเสียมหลอกก็กลับไป

ประเทศ ด้วยชาวเลียมหลอกยกกองทัพไปตีอาณาจักรเจียมเสียมกัก
ของมันลาเกีย เพราะฉะนั้นจึงให้ราชทูตนำสิ่งของไปช่วยว่ากล่าว
ทั้งสองฝ่าย ให้ปราณีประนอมเป็นไมตรีกัน

แผ่นดินยงลกยบท ๑๘ แกจย (ตรงกับจุลศักราช ๗๘๒

พ.ศ. ๑๘๖๓) เลียมหลอกยกกองทัพไปตีอาณาจักรเจียมเสียมกัก
ถวาย และรบีคเริงเจียมเสียมกัก

แผ่นดินชวงเต็กยบท ๑ ไยโยหังว (ตรงกับจุลศักราช ๗๘๘

พ.ศ. ๑๘๖๘ ชวงเต็กยบท นามแผ่นดินพระเจ้าชวงจยชองเต็กยบท
ที่ ๕ วงศ์เหม็ง พระเจ้าชวงจยชองอยู่ในรัชกาล ๑๐ ปี) ราชทูต
เลียมหลอกยกมาเจริญทางพระราชไมตรี

แผ่นดินชวงเต็กยบท ๓ ไยวชิน (ตรงกับจุลศักราช ๗๙๐

พ.ศ. ๑๘๗๓) ราชทูตเลียมหลอกยกมาเจริญทางพระราชไมตรี

แผ่นดินชวงเต็กยบท ๘ กุยกั้ว (ตรงกับจุลศักราช ๗๙๕

พ.ศ. ๑๘๗๖) เลียมหลอกยกกองทัพไปตีอาณาจักรเจียมเสียมกัก
ในพนประเทศมาถวาย

๑ ในหนังสือพระราชพงศาวดารว่า สมเด็จพระบรมราชาธิราชสามพระยา ไป
ตีกรุงกัมพูชาต่อปีกลุณ จุลศักราช ๗๘๓ ที่ว่ายกกองทัพไปตีอาณาจักรเจียมเสียมกัก
ไม่มีในพระราชพงศาวดาร

๒ ที่จีนเรียกพระนามว่า “ซีลิมอกับโน” ดังนี้ เค้าได้แต่ว่าสมเด็จพระเจ้า ๑ คือ
นั้นเค้าไม่ถูก แต่คงหมายว่า สมเด็จพระบรมราชาธิราชสามพระยาตนเอง

เดิมราชทูตเสียมเหลือกักขังในซำจ๊ะ จะมาเจริญทางพระราชไมตรีเรือถูกลมซัดเข้าไปในแม่น้ำหน้าเมืองชินเจียวแขวงเจียมเสียมเลี้ยกักขังชาวเจียมเสียมเลี้ยกักขังชิงเอาสิ่งของและจับเอาผู้คนไปสิ้น

แผ่นดินเจียงขงปีที่ ๑ เปี้ยลีน (ตรงกับมะโรงจุลศักราช ๗๘๘

พ.ศ. ๑๘๗๘ เจียงขงนั้น นามแผ่นดินพระเจ้าเองจรงของแต่กษัตริย์ที่ ๖ วงศ์เหม็ง พระเจ้าเองจรงของแต่ครองราชสมบัติ ๒ ครั้ง ครั้งที่ ๑ ครองราชสมบัติ ขเปี้ยลีนตรงกับมะโรง ขนานนามแผ่นดินว่าเจียงขงอยู่ในรัชกาล ๑๔ ปี ครั้งที่ ๒ ครองราชสมบัติขเทงทิว ตรงขฉลุ ขนานนามแผ่นดินว่าเทียนสุนอยู่ในรัชกาล ๑๘ ปี) ในซำจ๊ะโดยสถานเรือพานิชมาเมืองหลวง ถวายเรื่องราวกล่าวโทษชาวเจียมเสียมเลี้ยกักขังว่าปล้นสดมภ์เรือบรรทุกเครื่องราชบรรณาการจับเอาผู้คนไว้

พระเจ้าเองจรงของแต่ รัชสั่งให้หาราชทูตเจียมเสียมเลี้ยกักขังมาแก้คดีในซำจ๊ะ ครั้นราชทูตเจียมเสียมเลี้ยกักขังมาเฝ้าก็ไม่มียศคำโต้ตอบ พระเจ้าเองจรงของแต่ จึงมีรัชสั่งให้เจ้าพนักงานมีหนังสือรัชสั่งให้ราชทูตเจียมเสียมเลี้ยกักขังไปให้เจียมเสียมเลี้ยกักขัง ให้ส่งผู้คนและสิ่งของให้ ในซำจ๊ะ

๑. ที่ว่าราชทูตไทยชื่อ "ในซำจ๊ะ" นี้ ขอบกลหนักหนา ด้วยในหนังสือตำนานและจดหมายเหตุเก่าทางเมืองนครศรีธรรมราช มีชื่อคน ๆ หนึ่ง เรียกว่า "นายสามจอม" ตามเรื่องว่าเป็นข้าหลวงลงไปทำการงานอะไรหลายอย่าง และยังมีชื่อนายสามขาอีกชื่อ ๑ ในกฎหมาย ที่เป็นผู้กรบทูลเรื่องราวอันเป็นมูลเหตุที่ตั้งกฎหมายบางบท ข้าพเจ้าสันนิษฐานว่า ชื่อนายสามจอมและนายสามขานี้ จะเป็นชื่อตำแหน่งขุนนางในกรุงเก่าชั้นแรกมีชื่อตัว ที่จีนเรียกว่า "ในซำจ๊ะ" ตรงนี้ น่าจะตรงกับนายสามจอม

ในชั้น เจียมเสี้ยก๊กต้องมีราชสาส์นมาถถึง (กระทรวง
 แขนงธรรมเนียม) ความว่า เมื่อยแล้วมาน ข้าพเจ้าให้ราชทูตไป
 เมืองซัน เมืองคะน้อ (เมืองตะนาวศรี) พวกโจรในแขวงเสียมหลอ
 กักจับเอาราชทูตข้าพเจ้าไว้ ต้องให้ชาวเสียมหลอกส่งผู้คนที่จับไว้
 ให้ข้าพเจ้าก่อน ข้าพเจ้าจึงจะส่งผู้คนและสิ่งของคืนให้เสียมหลอก

แผ่นดินเจียมหงษ์ ๓ ไชวโห้วง (ตรงกับมะเมียจุลศักราช ๘๐๐
 พ.ศ. ๑๘๘๑) ราชทูตเสียมหลอกมาถวายเครื่องบรรณาการ พระเจ้า
 เองจงฮ่องเต้รับสั่งให้เจ้าพนักงานมีพระราชสาส์น ตามข้อความใน
 ราชสาส์นเจียมเสี้ยก๊ก ขอให้เสียมหลอกส่งผู้คนและสิ่งของให้
 เจียมเสี้ยก๊กคืนมอขให้ราชทูตเสียมหลอกนำไปถวายก๊กเอง

แผ่นดินเจียมหงษ์ ๑๓ เป็ยอน (ตรงกับชาลจุลศักราช ๘๐๘
 พ.ศ. ๑๘๘๘) เสียมหลอกของซอลี่ผลล่อม่อนอเขาระเจ้า ให้ราชทูต
 นำสิ่งของในพื้นประเทศมาถวาย

ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ

แผ่นดินแก่งไถย ๓ ทิมชิน (ตรงกับวอจุลศักราช ๘๑๕
 พ.ศ. ๑๘๘๕) แก่งไถ้นั้นนามแผ่นดินพระเจ้าแก่งของเดกษัตริย์ที่ ๗
 วงศ์เหม็ง อยู่ในรัชกาล ๑๗ ปี) ราชทูตเสียมหลอกมาเจริญทาง
 พระราชไมตรี

แผ่นดินแก่งไถย ๔ กุ่ยอิว (ตรงกับระกาจุลศักราช ๘๑๕ พ.ศ. ๑๘๘๖)
 พระเจ้าแก่งของเดกษัตริย์ให้เกะชอง (ขุนนางในกระทรวงแขนงธรรมเนียม)

ซ้อหลิว^๑ เป็นราชทูตนำเครื่องสังเวทไปค้ำนัยพระศพลี^๒ยมหลอกกักของ
องค์ก่อน ซึ่งมีพระนามว่าข้าในผลล่อม่อลำตะติโน ก็ยังมีพระราชสาส์น
ไปยกย่อง^๓ (บุตรที่โตสมบัติ) บ้ายล่อม่มชุนลำ^๔ เป็นของ

แผ่นดินเทียนสนับท^๕ ๑ เถงทว (ทรงขมเกลียดศักราช ๘๑๘ พ.ศ. ๒๐๐๐
เทียนสนับนามแผ่นดินพระเจ้าเองจงของเศ็ครองราชสมบัติครั้งที่ ๒)
ราชทูตเสียมหลอกกักมาถวายเครื่องบรรณาการ พระเจ้าเองจงของเศ็
ประทานแพรสาอำนาจประคัยด้วยทองคำซึ่งทำเป็นลวดลาย ให้ราชทูต
นำไปให้กัก^๖

แผ่นดินเทียนสนับท^๗ ๒ หยิมไ้ว (ทรงขมเกลียดศักราช ๘๒๕
พ.ศ. ๒๐๐๕) เสียมหลอกกักของปะล่านางล่อเจ้เจ้^๘ ให้ราชทูตนำ
สิ่งของในพื้นประเทศมาถวาย^๙

๑ ที่จีนเรียกพระนามสมเด็จพระบรมราชาธิราชสามพระยาแห่ง ๑ ว่า “ซ้อมื่อ
กัปไน” ต่อมาอีกแห่ง ๑ เรียกว่า “ซ้อลีผลล่อม่อเยะจีลำ” เรียกหนหลัง
ว่า “ข้าในผลล่อม่อลำตะติโน” พอสังเกตได้ว่า เป็นพระนามพระองค์เดียวกัน มี
คำพอเอาได้บ้าง คือ ซ้อลี ซ้อลี ข้าใน ๓ คำนี้ คือสมเด็จพระเป็นแน่ ผลล่อมื่อ คือพระ
จีลำ คือธิราช นอกจากนั้นข้าพเจ้าเขาไม่ถูก ขอแรงท่านผู้อ่านช่วยเขาด้วย ส่วนพระ
นามพระยาราชจีนเรียกว่า “บ้ายล่อม่มชุนลำ” นั้น บ้ายล่อมื่อ คุโกลักับบรมม ลัง
มชุนนั้น คือรามศวรเป็นแน่ ตรงกับพระราชพงศาวดารด้วย แต่คำว่า ลำ ที่อยู่ข้าง
ท้ายจะว่า ราช ก็เห็นพอจะได้ ตรงกับคำว่า บรมรามศวรราช บางทีจะใช้พระนาม
อย่างนั้นในราชสาส์นบอกข่าวเปลี่ยนรัชกาลไปยังเมืองจีน

๒ จีนเรียกพระนามสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถว่า “ปะล่ำ (พระ) นางล่อเจ้
เจ้ผลจี้” ข้าพเจ้ายังเขาไม่ถูก

แผ่นดินเสงห้วยขย๓๗ กุ่มจี (ตรงขมมะเส็งจุลศักราช ๘๓๕ พ.ศ. ๒๐๑๐
 เสงห้วยนั้น นามแผ่นดินพระเจ้าเหียนจงของตึกษัตริย์ที่ ๘ วงศ์เหม็ง
 อยู่ในรัชกาล๒๓๒) ราชทูตเสียมหลอ๊กกมาเจริญทางพระราชไมตรีและ
 ทูลว่าเครื่องยศที่ประทานให้ไปแต่เมื่อแผ่นดินเทียนสุนย๓๗ ที่ ๑ นั้น ยศนั้น
 เกิดกินตัวขาดปรุเสียแล้ว จะขอรับประทานอีกใหม่ พระเจ้าเหียน
 จงของตึกษัตริย์ให้

แผ่นดินเสงห้วยขย๓๗ อิบขี (ตรงขมมะแม จุลศักราช ๘๓๗
 พ.ศ. ๒๐๑๘) ราชทูตเสียมหลอ๊กกนำบรรณาการมาถวาย

แผ่นดินเสงห้วยขย๓๗ แกจื่อ (ตรงขมชวด จุลศักราช ๘๔๒
 พ.ศ. ๒๐๒๓) ราชทูตเสียมหลอ๊กกมาถวายเครื่องบรรณาการ กลับไป
 ประเทศเมื่อแผ่นดินเสงห้วยขย๓๗ ซินทิว (ตรงขมฉลู จุลศักราช ๘๔๓

พ.ศ. ๒๐๒๔) ครั้นไปถึงกลางทางก็ลอบปลงชีวิตเด็กชายเด็กหญิง และ
 ซอเกลอทยังไม่ได้เสียมภษาบรรจเรือไปด้วย ครั้นพระเจ้าเหียนจงของเต
 ทรงทราบ ก็รับสั่งให้เจ้าพนักงานออกหมายประกาศ ห้ามปราม

ราชทูตทุก ๆ ประเทศที่เคยมาเจริญทางพระราชไมตรี

เดิมมีราษฎรเมืองจีนเจิวคนหนึ่งชื่อเจียนฮัน เป็นพานิชเรือ
 เคยบรรจเรือไปเที่ยวขาย เรือถูกลมซัดไปถึงเสียมหลอ๊กก เจียน
 ฮันก็เลยอาศัยอยู่เสียมหลอ๊กก จนได้เป็นขุนนางตำแหน่งควนงะ
 ยศเท่ากันกับตำแหน่งชกซื่อ (อุปราช) ของเทียนเฉียว (เทียนเฉียว

๑ ตำแหน่ง “ควนงะ” ยังเดาไม่ถูกว่าจะเป็นตำแหน่งขุน หรืออะไร

แปลว่าเมืองสวรรค์ เป็นคำของพวกจีนยกย่องประเทศของเขา) เจ้านั้นเคยเป็นราชทูตมาเจริญทางพระราชไมตรี. และเคยลอบลักขโมยสิ่งของที่ควรห้ามกลับไป จนรู้ไปถึงนายท่านและเจ้าเมือง

ทรงแผ่นดินสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๓

แผ่นดินเสงห้วยบพิ ๓๗ หิยมอิน (ทรงขบาล จุลศักราช ๘๔๔ พ.ศ. ๒๐๒๕) ลือชื่อ (บุตรที่จะไ้ราชสมบัติ) ได้มหลอกก้อของชอกกโล่งปะลาเลียควนซีลาเอียวดี ให้ราชทูตนำสิ่งของในพื้นประเทศมาถวายกับมีราชสาส์นมาว่าพระบิดาสิ้นพระชนม์

พระเจ้าเพนงของแท้ รับสั่งให้เกาะชื่อของชอลันเซียวกบิฮินเยน, ชื่อเอียวโล่ง (เกาะชื่อง, ฮินเยน, สองตำแหน่งนี้ คือตำแหน่งขุนนางในกระทรวงแขบธรรมเนียม) เชิญพระราชสาส์นไปยกย่องสิ่งชอกกโล่งปะลาเลียควนซีลาเอียวดีเป็นอ่อง

ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒

แผ่นดินหงคยพิ ๔ ซินหาย (ทรงขบาลจุลศักราช ๘๕๓ พ.ศ. ๒๐๓๔) หงคินนามแผ่นดินพระเจ้าเฮางของเตกษัตริย์ที่ ๘ วงศ์เหม็ง อยู่ในรัชกาล ๑๗ ปี) ราชทูตเลียมหลอกกมาถวายเครื่องบรรณาการ

๐ ที่จีนเรียกพระนามพระขุราชาว่า "ก๊กลองปะลาเลียควนซีลาเอียวดี" ตรงนี้ที่จริงคือ กรุงพระนครศรีอยุธยา มิใช่ชื่อนคน และศักราชตรงนี้เร็วไป ๖ ปี ตามพระราชพงศาวดาร สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถสวรรคตปีออก จุลศักราช ๘๕๐.

แผ่นดินหงตบที่ ๖ กุ่มทิว (ทรงขมลุ จุลศักราช ๘๕๕ พ.ศ. ๒๐๓๖)
ราชทูตเสียมหลอกกมาเจริญทางพระราชไมตรี

แผ่นดินหงตบที่ ๑๐ เถงจี (ทรงขมละเต็ง จุลศักราช ๘๕๘
พ.ศ. ๒๐๔๐) ราชทูตเสียมหลอกกมาถวายเครื่องบรรณาการ ขณะนั้น
ในสถานรับราชทูตนานาประเทศ ไม่มีเจ้าพนักงานแปลหนังสือเสียม
หลอกก อุปราชขอขมขุทลขอให้มีหนังสือรับสั่งไปมณฑลกวางตง ให้
จงติก (เทศาภิบาล) หากคนที่รู้ภาษาและหนังสือเสียมหลอกกเข้ามารับ
ราชการในเมืองหลวง พระเจ้าเฮาจงฮองเต้ก็ทรงอนุญาต

แผ่นดินเง่งเตกบที่ ๔ กี้ (ทรงขมละเต็ง จุลศักราช ๘๗๑ พ.ศ. ๒๐๕๒
เง่งเตกนั้นนามแผ่นดินพระเจ้าขิงฮองเตกษัตริย์ที่ ๑๐ วงศ์เหม็ง อยู่
ในรัชกาล ๑๖ ปี) เวื่อพานิชเสียมหลอกกกลดมข้ช้เข้ามาในแม่น้ำ
เมืองกวางตง ข้หลวงกรมเจ้าท่าช้อฮินส่วง ก็ข้เจ้าพนักงานกรม
เจ้าท่า หาร้อกันจะเก็บบำชีนค้วเอาไว้เป็นค่าใช้สอยในฝ่ายทหาร
ครันพระเจ้าขิงฮองเต้ทรงทราบ ก็รับสั่งให้เจ้าพนักงานมีหนังสือ
รับสั่งไปตีเคียนฮินส่วงว่ากระทำการลเมิด และให้ย้ายฮินส่วงไปอยู่
เมืองนำงกิง

แผ่นดินเง่งเตงบที่ ๑๐ อิดทาย (ทรงขกุน จุลศักราช ๘๗๗
พ.ศ. ๒๐๕๘) ราชทูตเสียมหลอกก นำราชสาส์นชงเขียนอักษรวใน
แผ่นทองคำ กข้ส่งชองในพนประเทศมาถวาย ขณะนั้นในสถานรับ
ราชทูตนานาประเทศ ไม่มีเจ้าพนักงานแปลหนังสือเสียมหลอกก อุปราช

ขอเลี้ยงดู (อุปราชาเลี้ยงดูคนนมในหนังสือแจ้งเตงอวกังหน้าเรียกว่า
เนยดู) ทูลขอแลกเอาชาวเลี้ยงมหลอกกักมาก้วยราชทูตไว้สักคนหนึ่ง
หรือสองคนเพื่อจะให้เฝ้าครู โรงเรียนสอนหนังสือเลี้ยงมหลอกกัก พระเจ้า
บงชองเด็กทรงอนุญาต

แผ่นดินเกียเงิงปีที่ ๑ พยิมโห่งว (ตรงขมะเมียบ จุลศักราช ๘๘๔
พ.ศ. ๒๐๖๕ เกียเงิงนั้น นามแผ่นดินพระเจ้าสังของเด็กยครียที่ ๑๓
วงศ์เหม็งอยู่ในรัชชกาล ๕๕ ปี) เรือพานิชเลี้ยงมหลอกกักกับเรือพานิชเข็ม
เลี้ยงกักมาขอคอยู่ในแม่น้ำเมืองกวางตง ข้าหลวงกรมเจ้าท่าชองจวอชิง
ปล่อยให้ข้าวไพร่ลอบซอสิ่งของที่ยังไม่เลี้ยงภาษี ครั้นพระเจ้าสังของเด็ก
ทรงทราบก็รับสั่งให้เจ้าพนักงานประหารชีวิตจวอชิงตามกฎหมาย

แผ่นดินเกียเงิงปีที่ ๕ เปี้ยชต (ตรงบจอ จุลศักราช ๘๘๘
พ.ศ. ๒๐๖๙) ราชทูตเลี้ยงมหลอกกักมาเจริญทางพระราชไมตรี

ครั้งแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ

แผ่นดินเกียเงิงปีที่ ๓๒ กุ่ยทว (ตรงขฉลุ จุลศักราช ๘๑๕
พ.ศ. ๒๐๘๖) เลี้ยงมหลอกกักออง ให้ราชทูตนำช้างเผือกกับสิ่งของใน
พื้นประเทศจะมาถวาย ครั้นมาถึงกลางทางช้างเผือกนั้นตายเสีย
ราชทูตก็เอาเพชรพลอยประคัยงาช้างเผือกใส่ถาดทองคำ พร้อมกับ
หางช้างเผือกมาถวายพระเจ้าสังของเด็กยินดี ทรงเห็นว่ามีความตั้งใจ
ใจจริง จึงรับสั่งให้เจ้าพนักงานเอาสิ่งของตอบแทนให้เป็นอันมาก

แผ่นดินเกียเจ็บบที่ ๓๗ ไชวโหงว (ตรงบมะเมีย จุลศักราช ๙๒๐ พ.ศ. ๒๓๐๑) ราชทูตเสียมหลอกลงมาเจริญทางพระราชไมตรี

แผ่นดินเกียเจ็บบที่ ๓๘ กีบ (ตรงบมะแม จุลศักราช ๙๒๑ พ.ศ. ๒๓๐๒) ราชทูตเสียมหลอกลงมาเจริญทางพระราชไมตรี

แผ่นดินเกียเจ็บบที่ ๓๙ แกะหิน (ตรงบวอก จุลศักราช ๙๒๒ พ.ศ. ๒๓๐๓) ราชทูตเสียมหลอกลงมาเจริญทางพระราชไมตรี

ในระหว่างแผ่นดินโล่งแข่ง (โล่งแข่งนั้นนามแผ่นดินพระเจ้ามกจงซองเต็กษัตริย์ที่ ๑๒ วงศ์เหม็ง พระเจ้ามกจงซองเต้ครองราชสมบัติตั้งเฝ้าฯ ทรงบเถาะ จุลศักราช ๙๒๙ พ.ศ. ๒๓๓๐ ชยในรัชกาล ๖ ปี) ชาวตงมั่งจิวัก (มอญ) ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกันกับเสียมหลอกลงมาขอขมตรเสียมหลอกลงอ้อง ๆ ไม้ให้ ชาวตงมั่งจิวักโกรธยกกองทัพมาตีเสียมหลอกลงแตก ก็อ้องผูกพระสอสนพระชนม์ สจ้อ (บุตรที่จะไต่รับราชสมบัติ คือ พระรามศวรร) ถกชาวตงมั่งจิวักจยเอาไปและเก็บบริบเอาดวงตราซึ่งเทียบเฉี่ยว (เมืองสวรรณค หมายถึงความว่าประเทศจีน) ให้ไปค้วย

ครันฉ้อจ้อ (บุตรที่ ๒ คือ สมเด็จพระมหินทราธิราช) ของเสียมหลอกลงอ้องชนครองราชสมบัติ ก็ให้ราชทูตนำสิ่งของในพื้นประเทศมาถวาย เมื่อแผ่นดินขวันและบที่ ๑ กุ่ยอว (ตรงบระกา จุลศักราช ๙๓๕ ขวันและนั้นนามแผ่นดินพระเจ้าสินจงซองเต็กษัตริย์ที่ ๑๓ วงศ์เหม็ง

อยู่ในรัชกาล ๔๗ ปี) มีราชสาส์นมาขอความยกย่องกับดวงตรา พระเจ้า
สินจงของเต็กั้ประธานให้^๑

ทรงแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวร

แต่นั้นต่อไป ชาวตมั่งงิวัก (มอญ) ยกกองทัพมาย้ายี่เสมอ
สี่ออง (เจ้าองค์ที่สิบสามยศ) ก็มีความมุ่งหมายจะแก้แค้น ไม่ช้า
นานพวกข้าศึกยกกองทัพมาอีก สี่อองก็ตระเตรียมพลทหารยกออก
ต่อสู้ โดยความสามารถ ก็พวกข้าศึกพ่ายแพ้ฆ่าลูกตมั่งงิวักของ
ตาย พวกข้าศึกก็แตกหนีกลับไป เสียมหลอกก็มาอำนาจมาแต่
ครั้งนั้น ก็เลยยกกองทัพไปตีจันละก (เมืองละแวก) ต่อก
จันละกก็อ้อมเป็นเมืองขึ้น ตั้งแต่นั้นต่อไป ชาวเสียมหลอกก็ยก
กองทัพไปเที่ยวทำสงครามทุก ๆ ปี จนมีอำนาจแผ่ไพศาลไปตลอดถึง
ประเทศที่ใกล้เคียง

แผ่นดินขวันและปีที่ ๖ ไชวอน (ตรงกับชาล จุลศักราช ๙๕๐
พ.ศ. ๒๑๒๑) เสียมหลอกก็อ้อมให้ราชทูตนำสิ่งของในพนประเทศ
มาถวาย

แผ่นดินขวันและปีที่ ๒๐ หยิมสิน (ตรงกับระโรงจุลศักราช ๙๕๕
พ.ศ. ๒๑๓๕) ชาวเยะย่าน (ญุ่น) ยกกองทัพไปตีเฉียวเซียน (เกาหลี่)
ในขวันเสียมหลอกก็อ้อมให้ราชทูตนำสิ่งของในพนประเทศมาถวาย กับมี

๑ ทรงนัจหมายเหตุจันเห็นจะผิด สำคัญสมเด็จพระมหาธรรมราชาว่าเป็นพระ
องค์เดียวกับสมเด็จพระมหินทราธิราช

๒ คือที่สมเด็จพระนเรศวรชนช้างชนะพระมหาอุปราช

ราชสาส์นมาว่า จะขอยกกองทัพลอบไปตีเยช้านัก (ประเทศญี่ปุ่น) ตัดกำลังตอนหลังชาวเยช้านลับ พระเจ้าสินจงฮ่องเต้รับสั่งให้ขุนนางผู้ใหญ่หารือกัน ขณะนั้นจึงคิด (ขุนนางในที่ว่าการอุปราช) ซื่อเซกเซง เห็นตามข้อความในราชสาส์นที่มีมา แต่เลี้ยงกวางจงตัก (เทศาภิบาลสำเร็จราชการสองมณฑล คือมณฑลกวางตงกับมณฑลกวางซี) ซื่อเซียว่งน มีหนังสือบอกมายังเมืองหลวงว่า ขอดอย่าได้ยอมให้ชาวเสียมหลอกรุกกกองทัพไปเป็นอันขาด พระเจ้าสินจงฮ่องเต้ทรงเห็นด้วยก็ไม่ยอม^๑

ทรงแผ่นดินสมเด็จพระเอกาทศรถ

แผ่นดินขวันละบที่ ๓๘ ซินหาย (ทรงขุ่นจตุศักราช ๘๗๓ พ.ศ. ๒๓๕๔) ราชทูตเสียมหลอกรุกมาเจริญทางพระราชไมตรี

แผ่นดินขวันละบที่ ๔๕ เตงจี่ (ทรงข่มะเส็งจตุศักราช ๘๗๘ พ.ศ. ๒๓๖๐) ราชทูตเสียมหลอกรุกมาเจริญทางพระราชไมตรี

แผ่นดินขวันละบที่ ๔๗ กิย (ทรงข่มะแมจตุศักราช ๘๘๓ พ.ศ. ๒๓๖๒) ราชทูตเสียมหลอกรุกมาเจริญทางพระราชไมตรี

ทรงในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม

แผ่นดินเทียนคยที่ ๓ กุ่ยหาย (ทรงขุ่นจตุศักราช ๘๘๕ พ.ศ. ๒๓๖๖) เทียนคินนามแผ่นดินพระเจ้าซิงฮ่องเต้กยัตริย์ที่ ๑๕ วงศ์เหม้ง อยู่ในรัชกาล ๗ ปี) ราชทูตเสียมหลอกรุกมาเจริญทางพระราชไมตรี

๑ ความตรงนี้ที่ปรากฏว่า ญี่ปุ่นช่วยจีน ประหลาดหนักหนา

สมเด็จพระนเรศวรรับจะยกกองทัพไทยไปตีเมือง

ทรงในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง

แผ่นดินสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ (ครองราชย์จุลศักราช ๙๙๖ พ.ศ. ๒๑๗๗)
 ชงเจนนามแผ่นดินพระเจ้า้างเล็กของเดกษัตริย์ที่ ๑๖ วงศ์หนึ่ง
 อยู่ในรัชกาล ๑๗ บวงศ์หนึ่งลำดับ ๑๖ กษัตริย์ จำนวนอยู่ในรัชกาล
 ๒๗๗ ปี ต่อวงศ์หนึ่งไปนั้น คือวงศ์เชิงในบจุบนั้น) ราชทูตเสียมหลอกก
 มาเจริญทางพระราชไมตรี

แผ่นดินสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ (ครองราชย์จุลศักราช ๙๙๗ พ.ศ. ๒๑๗๘) ราชทูตเสียมหลอกกมาเจริญทางพระราชไมตรี

แผ่นดินสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ (ครองราชย์จุลศักราช ๙๙๘ พ.ศ. ๒๑๗๙) ราชทูตเสียมหลอกกมาเจริญทางพระราชไมตรี

แผ่นดินสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ (ครองราชย์จุลศักราช ๑๐๐๕ พ.ศ. ๒๑๘๖) ราชทูตเสียมหลอกกมาเจริญทางพระราชไมตรี แต่ใน
 เสียมหลอกกนั้นชาวประเทศสร้างศาลทำรูปทำรูปจวงวาง (ขุนนาง
 ในกรมขันท) ชื่อเจียนหือไวสักการบูชา

แผ่นดินสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ (ครองราชย์จุลศักราช ๑๐๓๕ พ.ศ. ๒๑๘๖) เสียมหลอกกของให้ราชทูตนำเครื่อง
 บรรณาการมาถวาย ขอเปลี่ยนตรา พระเจ้าเอกทัศจึงทรงรับสั่งให้

๑ ที่ชาวต่างประเทศสร้างศาลทำรูปจวงวางไว้บูชาในเมืองไทย น่าจะเป็นศาลเจ้า
 จินอะไรแห่ง ๑ คู่มือมีเค้าเงื่อนอย่างอื่น

เจ้าพนักงานเปลี่ยนให้ตามประสงค์ ตั้งแต่นั้นก็ส่งเครื่องบรรณาการ
มาเสมอ

ทรงในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

แผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์ ๓ กะสินชิตวงศ์ (ทรงณเคื่อนเกาะมะโรง

จุลศักราช ๓๐๒๖ ปี พ.ศ. ๒๒๐๗) ขุนนางเฝ้าหล้าของชื่อเสียงคอกี ทูล
พระเจ้าเสี้ยวโจวหยินของเต๋ว่าเสียมหลอกก็ขอให้ราชทูตเอาของกำนัล
มาให้แต่หาได้รบไว้ไม่ และขออนุญาตว่าแต่ันต่อไปห้ามไม่ให้ผู้ใคร่
ของกำนัลต่างประเทศ พระเจ้าเสี้ยวโจวหยินของเต๋ก็อนุญาต พวก
ขุนนางเขียนพวน (ขุนนางรักษาปลายเขตต์แดน) ตักบู (เทศาภิบาล
และปลัดเทศา) ก็ประพุดิตตามรัชสั่ง

แผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์ ๔ อิศริยบดินทร์ (ทรงณเคื่อนเกาะมะเส็ง

จุลศักราช ๓๐๒๗ พ.ศ. ๒๒๐๘ ปี) เสียมหลอกก็ขอให้เขียนเสียมเสียดพระ
เจียวักโล่งพระละม้ายลลคควนเสียมเสียดพระเจียวัก (สมเด็จพระเจ้ากรุง
พระมหานครศรีอยุธยาผู้ใหญ่) ให้ขุนนางควนเสียมเสียดเสียดใหม่คิลี (ออก
ขนิสิริราชไมตรี) เป็นราชทูตนำราชสาส์นซึ่งเขียนอักษรในแผ่นดินทองคำ
กับเครื่องบรรณาการลงเรือข้ามทะเลมาถวาย ราชสาส์นนี้มีความว่า

เสียมหลอกก็ขอให้เขียนเสียมเสียดพระเจียวักโล่งพระละม้ายลลคควนเสียม
เสียมเสียดพระเจียวัก ขอดถวายค่านับทุกได้ซึ่งของเทกษัตริย์องค์ใหม่ซึ่ง

๐ ปรากฏครั้งนี้ว่า การที่ไปมากับเมืองจีนห่างไปเสียคราว ๐ พึ่งมาจับสนธิ
ขึ้นอีกเมื่อในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ความข้อนี้สมกับจดหมายเหตุฝรั่งตั้ง
แต่แผ่นดินสมเด็จพระเอกาทศรถตลอดมาจนแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ฝรั่ง
ไปมากำขายทางเมืองจีนยาก ด้วยไปตกไปทำหยาบคายร้ายแรงให้จีนเกลียดฝรั่งทั่วไป
ฝรั่งต้องมาอาศัยไทยเป็นนายหน้าพาไปค้าขายเมืองจีนและญี่ปุ่นด้วย

ขึ้นดำรงโลก อานภาพแม่ไพศาลประหนึ่งพระอาทิตย์ส่องอยู่กลาง
 อากาศ ต่างประเทศทั้งสี่ทิศก็สยดสยของขอฟังบุญบารมี ข้อความ
 ที่ได้ส่งสอนหมื่นประเทศก็ชอบคุณ ข้าพเจ้าผู้เป็นเจ้าประเทศนี้ขอขอบคุณ
 เทียนเฉียว (เมืองฟ้า) ประหนึ่งนำที่ประพรมระลึกอยู่ในใจเสมอ
 ทุกเวลามีได้ข่าว ยักยั้งใจให้ราชทูตมาถวายเครื่องบรรณาการโดย
 ความเคารพนับถือด้วยมิได้หมายแลกเปลี่ยนแปลงสิ่งของที่คอยแทน จึง
 แต่งให้ราชทูตออกควนสี่อสังลาเย่ใหม่ดีลี้ (ออกขุนสิริราชไมตรีราชทูต)
 อุตตออกควนซิมุตอวิติ (ออกขุนสมทวาที) ทวีตออกควนสี่อเชี่ยะเกาะ
 อวิติ (ออกขุนศรีศุภวาที) ไถ่ทงสี่อ (ล่าม) สี่เกียกเต้เตน กัษขุนนาง
 อีกหลายนาย ลงเรือข้ามทะเลนำราชสาส์นซึ่งเขียนอักษรในแผ่นทองคำ
 กัษคำแปลเป็นภาษาจีน กัษสิ่งของในพื้นประเทศมากัษงแซ่ (มณฑล
 กัษงตั้ง) ขุนนางเจ้าพนักงานนำราชทูตกัษสิ่งของมาถวายณเกียชือ
 (กรงชุกกิง) ถวายความเคารพโดยความตั้งใจ ตามตำแหน่งประเทศ
 ที่อยู่ไกล แล้วแต่จะโปรด ข้าพเจ้าผู้น้อยนบนอบเทียนเสียบ (เจ้าฟ้า)
 ขอเดชาภาพเป็นท่งทวย จึงได้มีราชสาส์นมาทูลให้ทรงทวาย

๑ ความที่กล่าวทรงนี้ น่าเข้าใจว่า พระราชสาส์นไทยมีไปแต่ก่อนเป็นภาษาไทย
 ไปแปลที่เมืองจีน ฟังทำสำเนาคำแปลเป็นภาษาจีนส่งไปจากเมืองไทยในชั้นแผ่นดิน
 สมเด็จพระนารายณ์มหาราช แต่ที่จริงเชื่อได้ว่า ไม่มีไทยที่รู้ภาษาจีนพอจะแต่งหนังสือ
 จีนได้ในครั้งนั้น ต้องวานเจ๊กแต่ง เจ๊กจะแต่งว่าอะไรไทยก็ไม่รู้ เพราะฉะนั้น พระราช
 สาส์นที่ไทยมีไปเมืองจีน จะเป็นในชั้นแรกเมื่อจีนเอาไปแปลในเมืองจีนก็ดี ที่จีนแต่ง
 ให้ในเมืองไทยก็ดี จึงพิณอบพิเทาอ่อนน้อมตามอัธยาศัยของจีนผู้แต่ง เรื่องนี้
 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์บันทึกไว้มาก แจงอยู่ใน
 หนังสือประชุมพระบรมราชาธิบายที่พิมพ์แล้วหน้า ๕๗

พระเจ้าเสี้ยโจวหยินของเติร์บสั่งให้เจ้าพนักงานเอาสิ่งของตอบแทน
ให้ตามธรรมเนียม

แผ่นดินชิงชัปีที่ ๗ ไชวซันจียอติ่งวัย (ทรงณเถื่อนอายชวอก
จุลศักราช ๑๐๓๐ บ.พ.ศ. ๒๒๓๑) เสียมหลอกก้อองให้ราชทูตออกควนสื่อ
สิงลาเย่ใหม่คิล นำเครื่องบรรณาการมาถวาย

ขณะนั้นขุนนางผู้ใหญ่ทราบดีกันว่า เสียมหลอกก้อองเครื่องบรรณา
การมาไม่ถูกต้องเหมือนทุกครั้ง ต้องสั่งว่าคราวหลังจะมาส่งเครื่อง
บรรณาการ ให้เอาสิ่งของมาใช้คราวนี้ด้วย

ในทันใดนั้นขุนนางผู้ใหญ่ได้รับสั่งพระเจ้าเสี้ยโจวหยินของเต๋ว่า
เสียมหลอกก้อองเป็นประเทศน้อย เครื่องบรรณาการที่เคยเอามาส่ง
ครั้งก่อน ๆ เอามาจากประเทศอื่นก็มี เพราะฉะนั้นจึงควรวนไม่ถูกต้อง
แม้ว่าเครื่องบรรณาการที่เอามาควรวนจะขาดสิ่งใด ก็อย่าให้เอามา
ใช้ อีกเลย แต่ให้ไปให้เอาแต่สิ่งของในประเทศมาเป็นเครื่องบรรณา
การก็ได้

แผ่นดินชิงชัปีที่ ๑๓ หยิมจือซางวัย (ทรงณเถื่อนห่ายชวค
จุลศักราช ๑๐๓๔ บ.พ.ศ. ๒๒๓๕) เสียมหลอกก้อองให้ราชทูตนำเครื่อง
บรรณาการมาถวาย ขุนนางเจ้าพนักงานวัย ๆ สั่งพระเจ้าเสี้ยโจวหยิน
ของเต๋ว่าราชทูตเสียมหลอกก้อองมสินค้ำจะเอามาขายณเกยชอกก็สุดแล้วแต่

๑ จะเห็นได้ตรงนี้ว่า ของบรรณาการที่ไทยส่งหมายเพียงเป็นของเจริญทาง
พระราชมิตร ข้างจีนพยายามจะให้ เป็นของส่วยอย่างเมืองประเทศราช

เขาจะเอามา หรือเขาจะขายที่เมืองกวางตุ้ง ก็ให้ตกอยู่ที่คุณนางเป็นผู้ดูแลด้วย

แผ่นดินหงซิปที่ ๑๒ กุ่ยทวยงววย (ทรงฉกเดือนสิบฉลุ รุศักราช ๑๐๓๕ ปี พ.ศ. ๒๒๑๖) ทวนล้อสิงลาเย่ใหม่ศิลาราชทตเสียมหลอกก้นำเครื่องบรรณาการมาถวาย สึงววย (ทรงฉกเดือนหกในฉลุ) พระเจ้าเสี้ยโจ้วหยินฮ่องเต้ยกย่องเขียนเสี้ยตพระละเจี๊วก็ โลงพระละมาฮู้ลลควนล้อเอียวรีย่าพอยเป็นเสียมหลอกก้อง ประทานตราทำด้วยเงินกับหนึ่งล้อยกย่องให้ฮักควนล้อสิงลาเย่ใหม่ศิลาลักลับไป

ข้อความในคำยกย่องมีว่า ขอมาเคารพขอให้ความสุขบริบูรณ์พูนเกิด ด้วยอรรณเณมโยธาณเจ้าประเทศน้อยต้องเคารพเจ้าประเทศใหญ่ตามหน้าที่ผู้ใหญ่กับผู้น้อย เราผู้เป็นเจ้าประเทศใหญ่ก็เมตตาเจ้าประเทศน้อยที่อยู่ไกลโดยทางชอขธรรม เราได้รับมรดกชนครองราชสมบัติ หวังจะแผอแผ่ความเมตตากรณาไปทั่วทั้งสี่ทิศมาเข้าเป็นสามัคคีเกี่ยวกันจะได้รับความสุขสำราญทั่วหน้า ขอที่ยกย่องยศศักดิ์ ถ้ามีชื่อเสียงปรากฏอยู่ในหนังสือลำคยเจ้าประเทศที่มี ทางพระราชไมตรีแล้วเราก็กยกย่องให้ตามอรรณเณม บัดนี้เสียมหลอกกท่านเขียนเสี้ยตพระละเจี๊วก็ โลงพระละมาฮู้ลลควนล้อเอียวรีย่าพอย ถือความซื่อสัตย์ตามขนบธรรมเนียม ขอมตั้งพระทัยเป็นไมตรีกับประเทศเราโดยสุจริต ให้ราชทูตข้ามทะเลมาขอเป็นมิตรอยู่ในขอบเขตต์ชันชกเสมาปลายเขตต์แดนของเรานั้นคงประหนึ่งเห็นค่อนเนื่องแม่น้ำของเรายาวออก

ไปประหนึ่งเชือก รักษาขนบธรรมเนียมมาเจ้าประเทศที่มีราชไมตรีโดย
 ชอบขบรม การที่ท่านตั้งใจให้ราชทูตมาเคารพเรายิ่งดีมาก ยี่ต้น
 ยกให้ท่านเป็นเสียมหลอกก้อง และส่งคำยกย่องมาให้ด้วย ท่าน
 ต้องถือเอาทางยุติธรรมปกครองอาณาเขตด้วยเอาความยกย่องนั้นไว้ด้วย
 เป็นขั้นสูง จะไต่ระดับสุขทุกข์ในขอบเขตดี ตามหน้าที่ของอยู่ปกครอง
 ราษฎร รักษาประเทศซึ่งมีอยู่ในโลกนี้อย่าให้มีเหตุเกิดขึ้นได้ ยกย่อง
 ยกย่องนั้นจึงรุ่งเรืองตามความนิยม ท่านจงรับเอาพรนี้ไว้อย่ากระทำผิด
 ถ้อยคำของเรา

เมื่อครั้งก่อน ๆ เรือเครื่องบรรณาการจั่วเอี้ย (ต่างประเทศ)
 มาถึงแขวงมณฑลทงตง เจ้าพนักงานรักษาหน้าที่ตรวจคัดกรอง
 แล้วก็ปล่อยให้เรือเข้าจอดในลำแม่น้ำ ส่งเครื่องบรรณาการขึ้นไป
 เมืองหลวง แต่สินค้าขนเข้าไว้ในตึกใส่กุญแจคอยหนึ่งสี่ขอกลิบ
 (กระทรวงขนบธรรมเนียม) มาถึงจึงอนุญาตให้จำหน่าย สินค้าก็
 เขี่ยผู้เสียมาก

แผ่นดินชิงชิบที ๒๓ กระจิดกัวยี่ (ตรงณเคียนแปดขั้ววค
 จุลศักราช ๑๐๔๖ ปี พ.ศ. ๒๒๗๗) เสียมหลอกก้องให้ราชทูตนำเครื่อง
 บรรณาการมาถวาย กัยชอ (หนังสือ) หนึ่งฉบับ มีความว่า

๑ พระราชสาส์นจีนฉบับนี้ ความทำนองเป็นหนังสือหอมเมื่อแรกราชภิเษก
 แต่คักราชอยู่ระหว่างกลางรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราชฯ ผ่านพิภพปักกิ่ง จ.ศ. ๑๐๑๘
 สวรรคตปีมะโรง จ.ศ. ๑๐๕๑ เหตุใดพระเจ้ากรุงจีนจึงมีราชสาส์นอย่างนี้ยี่ คิดไม่เห็น

เรือเครื่องบรรณาการมาถึงเมืองกวางตุ้ง ราชทูตซึ่งแจ้งต่อเจ้าพนักงานแล้ว จึงเข้าจอดเรือในลำแม่น้ำ ขออนุญาตจำหน่ายสินค้าโดยเร็ว และขออนุญาตซื้อเครื่องใช้สอย ขอประทานไปรษณีย์ส่งไปถึงเจ้าพนักงานออกหนังสืออนุญาตให้ จะได้จ่ายและซื้อสิ่งของ แต่เรือเครื่องบรรณาการต้องกลับไปเสียมหลอกกเสียก่อน ถึงขีใหม่จึงจะให้เรือมารับหนังสือตอบราชสำนักและราชทูตกลับไปเสียมหลอกก เจ้าพนักงานก็นำข้อความขึ้นทูล พระเจ้าเสวยไฉวหยินฮ่องเต้รับสั่งให้เจ้าพนักงานหาเรืออนุญาตให้ตามความประสงค์

แผ่นดินฉงชยที่ ๔๕ อิกที่วชยงววย (ตรงณเดือนยฉล จุลศักราช ๓๐๔๗ ปี พ.ศ. ๒๒๒๘) ขุนนางผู้ใหญ่หรือเพิ่มของตอบแทนเครื่องบรรณาการเสียมหลอกก แพร่ตงแพร่ปี่รวมห้าสิบม้วน (ชาวประเทศจีนมักชอบใช้เสื่อสองชั้น แพร่ตงทำชั้นนอก แพร่ปี่ทำชั้นใน) สั่งเจ้าพนักงานให้ตอบแทนตามข้อความหาอนั้น

ตรงในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ

แผ่นดินฉงชยที่ ๔๗ ไชวฉลก้งววย (ตรงณเดือนแปดขยวค จุลศักราช ๓๐๗๐ ปี พ.ศ. ๒๒๕๑) เสียมหลอกก้องให้ราชทูตนำเครื่องบรรณาการมาถวาย พระเจ้าเสวยไฉวหยินฮ่องเต้รับสั่งแก่ขุนนางผู้ใหญ่ว่า ราชทูตเสียมหลอกกมีสินค้ามากที่สุดแล้วแต่เขาจะซื้อขาย อย่าเกียค่าภานี้

แผ่นดินฉงชยที่ ๖๑ หยมอินสั่งววย (ตรงณเดือนหกขยวค จุลศักราช ๓๐๗๔ ปี พ.ศ. ๒๒๖๕) เสียมหลอกก้องให้ราชทูตนำเครื่อง

บรรณาการมาถวาย พระเจ้าเสวยใจของแต่ประธานแพรแซแพรคัง
 (แพรแซใช้ตุ๊กตัน แพรคังใช้ตุ๊กหนาว) ให้ราชทูตนำไปถวาย
 เสียมหลอกก๊กของ กบฏไ้ของซุ่ย (พระสนม) และรับสั่งแก่ราชทูต
 ว่าจงเอาข่าวสารสามแสนเจ็ยะ (สิบถึงเรียกว่าเจ็ยะ) ไปขายเมือง
 ชกเกียนเมืองกวางตง เมืองเหล็งปอ ทั่วไ้หัดลือ (ผู้ช่วยปลัด
 ทูลฉลองกระทรวงขนยธรรมเนียม) เขาว่าชาวเสียมหลอกก๊กพูดว่าบ้าน
 เมืองเขานันข่าวสารบริบูรณ์ เงินสองสามสลึงซื้อข่าวสารไ้เจ็ยะหนึ่ง
 เราจึงสั่งให้เอาข่าวสารไปขายที่เมืองกวางตงและเมืองอื่น ๆ จะได้เขียน
 ประโยชน์แก่หัวเมืองเหล่านั้น แต่ข่าวสารสามแสนเจ็ยะนี้ ขุนนาง
 เอามาไ้ต้องเสียมค่าภาษี

แผ่นดินไ้ของเจ็ยะปีที่ ๓ กะสินจับวัย (ตรงณเกิดณสิบสองขั้มะโรง
 ฤกษ์ศักราช ๑๐๗๖ ขั้ม พ.ศ. ๒๒๖๗) ราชทูตเสียมหลอกก๊ก นำพิชพรรณ
 ข่าวและแก่นไม้หอมมาถวายเป็นเครื่องบรรณาการ พวกเก็นเรือเก้า
 สิบหกคนชาติห่างหยิน (คนจีน ที่จริงลูกจีน) ขออนุญาตถอนขั้ชออก
 จากขั้ชี่สำมะโนครัว

พระเจ้าเสวยใจหยินของแต่รับสั่งแก่ขุนนางผู้ใหญ่ว่า ชาวเสียม
 หลอกก๊กไม่รังเกียจว่าทางไปมาไกลลำบาก อดสำให้เอาพิชข่าวและแก่น
 ไม้หอมมาให้ โดยความเคารพนับถือเรายินดีมาก ที่ได้เอาข่าวสารมา
 นั้นให้เจ้าพนักงานส่งไปถึงขุนนางหัวเมือง คุแลจำหน่ายโดยยุติธรรม
 ห้ามไม่ให้ชาวบ้านร้านตลาดกตวาคา สินค้าสิ่งอันมีมาด้วยก็อย่าเก็บ

ภานี้ พวกเดินเรือเกาสีบกคนไปอยู่เลียมหลอกักหลายชั่วคนแล้ว
จะเอาลี้คืนมาก็เป็นการลำบาก ควรให้เจ้าพนักงานถนนมัญชี่
สำมะโนครัวออกเสียบ ให้เห็นว่าเรากรุณา และรับสั่งให้เจ้าพนักงาน
เพิ่มแพรมังตง เครื่องใช้ทำด้วยหยก ถ้วยชาม ให้ราชทูตนำไป
ถวายก็ถูกต้อง

แผ่นดินโยของเจ้ายัต ๖ ไชวชินยังว้ย (ทรงณเคือนลี้ยวอก
จุลศักราช ๓๐๘๐ ปี พ.ศ. ๒๒๗๓) ชาวเลียมหลอกักเอาข้าวสารบรรทุก
เรือมาขายที่เอีหมง (ปากน้ำมณฑลชกเกียน)

แผ่นดินโยของเจ้ายัต ๗ กิอวลักงว้ย (ทรงณเคือนแปดปีระกา
จุลศักราช ๓๐๘๓ ปี พ.ศ. ๒๒๗๖) ชาวเลียมหลอกักเอาข้าวสารบรรทุก
เรือมาถลกมคลิน สิ่งของที่เก็บได้คืนเจ้าพนักงานไม่เก็บค่าภานี้

ชีกงว้ย (ทรงณเคือนเก้าปีระกา) เลียมหลอกักต้องให้
ราชทูตนำเครื่องบรรณาการมาถวาย พระเจ้าลี้โจวหยินของต๋วยรับสั่งให้
เจ้าพนักงานเอาสิ่งของตอบแทนให้ตามธรรมเนียม ประทานเพิ่มแพร
หมังตง เครื่องใช้ทำด้วยหยก ถ้วยชาม กระจานย้าย ๆ หนึ่งมี
อักษรว่าเทียนหล่าลกกัก (เทียนว่าฟ้า หล่าว่าทิศหวนอน ลกว่า
สุขสำราญ กกว่าประเทศ ใจความว่าประเทศสุขสำราญอยู่ข้างฟ้าฝ่ายทิศ
ใต้) ให้ราชทูตนำไปถวายเลียมหลอกักก็ถูกต้อง และรับสั่งว่าทางมา
จากเลียมหลอกักต้องข้ามทะเลไกลลำบาก นำสิ่งของในพื้นที่
มาให้ก็ไม่ง่าย เราขอให้ผ่อนลงเสียบ้าง เจ้าประเทศที่อยู่ไกลจะ
ได้เห็นว่าเป็นการกรุณา แต่คราวนี้ได้นำสิ่งของมาแล้ว จะให้เอาลี้คืน

ไปเสียมหลอกกักล่าซาก เพราะฉะนั้นจึงไกรภโวทัยตามธรรมเนียม แต่สิ่งของ
ในพื้นประเทศที่เขามาเป็นเครื่องบรรณาการคราวนี้ มีผ้าสับง จิว ฎ
ผ้าม้วน ฎปหอม ครึ่งหลังอย่าเอาของที่กล่าวนี้มาเป็นเครื่องบรรณา
การเลย

ในขบวนราชทูตมาถึงเมืองกวางตุ้ง ขอนอนุญาตชอฉวคทของเหลือ
พระเจ้าสังเหียนชองเต๋รับสั่งให้เจ้าพนักงานอนุญาต

ทรงในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ

แผ่นดินเขียนหลังปีที่ ๑ เขยสินลัทธิ้วย (ทรงณเดือนแปดขมะโรง
จุลศักราช ๓๐๘๘ บ. พ.ศ. ๒๒๗๘) เสียมหลอกกักอองเขียนเล็กพระละเจียว
กิงพระละมาชู้ลกควนสี่เอียวรียาพอย ขนครองราชสมบัติ ให้ขันนาง
หลงซามลิกวาที (หลงสัมฤทธิวาที) เป็นราชทนต์นำราชสาส์นกับสิ่ง
ของในพื้นประเทศมีข้างมาข้างหนึ่ง ถวายเป็นเครื่องบรรณาการ

ราชทูตทศกัณฐ์ (เสนาบดีกระทรวงขนบธรรมเนียม) ว่า เหตุ
ด้วยต้องข้ามทะเลล่าซากจึงเอาข้างมาแต่ข้างหนึ่ง และเมื่อครั้งก่อนๆ
ประทานหมิงเหล็งไคเฉา (เสียดคำแพรมังตงขกลายมังกร) ไป
ให้ก็เก็บเอาไว้ที่เสงอินเต็ง (หอไว้ของพระราชทาน) ซ้านานหลายชั่ว
คนมาแล้ว เหลือกกำลังจะรักษาอันตราย ขอความกรุณารับประทาน
อีกเสื่อหนึ่งหรือสองเสื่อ

ขกนกกของทำบุญสร้างวัดทุกของการใช้ของเหลือ ขอความ
กรุณาเลิกขอบงคืบเสียชั่วคราว จะไต่หาชอทเมืองกวางตุ้ง

ขุนนางผู้ใหญ่หรือไม่ว่ายอมอนุญาต แต่ได้รับสั่งพระเจ้าเกาจง
 สนองเห็นว่า ทางมาจากเสียมหลอตกต้องข้ามทะเลไกล เขามีความ
 ตั้งใจมาส่งเครื่องบรรณาการ สิ่งของตอบแทนเพิ่มเติมตามธรรมเนียม
 เขาแพร่หมิงตั้งเพิ่มขึ้นให้อีกสี่หมื่น ที่ขออนุญาตขอทองเหลือง ว่า
 กักต้องจะใช้ในการทำบุญสร้างวัด เราให้ทองเหลืองหนักแปดร้อยชั่ง
 เป็นรางวัลโดยความกรุณา แต่ครั้งหลังอย่าเอาของสิ่งนี้ตั้งเป็นธรรมเนียม
 (บัญชีรายละเอียดเพิ่มเติมของตอบแทนมีอยู่ตอนปลาย)

แผ่นดินเขียนหลังปีที่ ๘ กุ่ยหายแก้งว้ย (ทรงฉมเดือนสิบเอ็ด
 ปีกุน จุลศักราช ๑๓๐๕ ปี พ.ศ. ๒๒๘๖)

ขุนนางเจ้าพนักงานรับสั่งพระเจ้าเกาจงสนองเห็นว่า พานิช
 เสียมหลอตกเอาข้าวสารบรรณรถเรือมาจำหน่ายที่หมิง (เมืองฮกเกี้ยน)
 มาโดยความตั้งใจ เราเพิ่มกรณาพิเศษขึ้นควรตั้งขึ้นเป็นธรรมเนียม
 ค่อยไปภายในเรือพวกงัวเอี้ย (ต่างประเทศ) มีข้าวสารมาถึงหมิ่น
 เจียะแล้ว เงินค่าภาษีสิบส่วนให้ลดเสียห้าส่วน แม้นมีข้าวสารมาแต่
 หัวพันเจียะ เงินค่าภาษีสิบส่วนให้ลดเสียสามส่วน

แผ่นดินเขียนหลังปีที่ ๑๑ เปี้ยอันแก้งว้ย (ทรงฉมเดือน ๑๑ ปีชวด
 จุลศักราช ๑๓๐๘ ปี พ.ศ. ๒๒๘๙) พานิชเสียมหลอตกเอาข้าวสาร
 บรรณรถเรือมาจอดทอดสมออยู่ที่หมิงไฮ้ (ปากน้ำเมืองฮกเกี้ยน)
 จำนวนข้าวสารสี่พันสามร้อยเจียะก็มี สามพันแปดร้อยเจียะเศษก็มี
 สิ้นค้าสิ่งอื่น มีตะกั่วอ่อน ตะกั่วแข็ง ไม่ฝางมากด้วย

ขุนนางชกเกียนเจียงกุน (นายทหาร) ช้อเซียนเถียว ทูล
พระเจ้าเกาจงสูนของเต๋ว่า เรือบรรทุกข้าวสารมาแต่เสียมหลอกก็ไม่ถึง
ห้าพันเจือตามกำหนด มีสินค้าส่งอนมาด้วย แต่ยังไม่ไ้เก็บภาษี
ธรรมดาธรรมเนียมที่ตรงไว้นั้นต้องผ่อนผันเสียใหม่

พระเจ้าเกาจงสูนของเต๋รับสั่งว่า ชาวเสียมหลอกก็ถ่วงเรือข้าม
ทะเลมาไกลควรเพิ่มกรุงาพิเศษให้ ค่าภาษีสินค้าที่เข้ามาในเรือสิบส่วน
ให้ลดเสียสองส่วน

ต่อมาอีกขัหนึ่ง (ตรงกับจุลศักราช ๓๑๐๘ ปี พ.ศ. ๒๒๘๐) ขุนนาง
ชกยู (ปลัดเทศาภิบาลมณฑลชกเกียน) ช้อตันไตสัวทูลพระเจ้า
เกาจงสูนของเต๋ว่า พวกพานิชหมั่ง (เมืองชกเกียน) ไปช้อข้าวสาร
เสียมหลอกก็กลับมาพูดว่า เครื่องไม้เสียมหลอกก็ราคาถูกที่สุด ควร
ไปช้อเรือเอามาไว้ใช้ เมื่อให้เจ้าพนักงานไตสัวนั้นก็ถูกต้อง แต่มาขึ้น
เรือพานิชเสียมหลอกก็ไปมามีได้ขาด

แผ่นดินเซียนหลงปีที่ ๑๔ กิจซังว้ย (ตรงณเดือนเก้าขัมร่สี่ง
จุลศักราช ๑๑๓๑ ปี พ.ศ. ๒๒๘๒) เสียมหลอกก็ช้องให้ราชทูตนำเครื่อง
บรรณาการมาถวาย พระเจ้าเกาจงสูนของเต๋ประทานกระดานขัยอน
หนึ่ง อักษรมีว่าเอี่ยมชกผินพวน (เอี่ยมมรอันแรง, กล้าหาญ ชกว่า
พร้อมยอม เคารพ ผินว่าฟังฟัง พวนว่าเจ้าประเทศน้อย ใจความว่า
ความกล้าหาญควรเป็นที่เคารพของเจ้าประเทศน้อยทั้งปวง) ให้ราชทูต
นำไปถวายเสียมหลอกก็ช้อง (บัญญัติรายละเอียดเพิ่มเติมของคอบแทนมี
อยู่ตอนปลาย)

แผ่นดินเขียนหลังขี ๑๖ ซินบ (ทรงขมมะแมจุลศักราช ๑๑๓๓ ปี
 พ.ศ. ๒๒๙๕) ขุนนางหมิงตัก (เทศาภิบาลมณฑลชกเกียน) ทูล
 พระเจ้าเกาจงสนของเต๋ว่า พวกพยานไซ้ไซ้อข้าวจ้าวสารมาแต่เสียมหลอกรัก
 ประมาณสองพันเจียะ ให้เจ้าพนักงานไปตรวจคุกักตอง ขุนนางผู้ใหญ่
 หารอว่าจะวางวิสัยศกักดีให้ พระเจ้าเกาจงสนของเต๋ก่อนอนุญาต

แผ่นดินเขียนหลังขี ๑๗ กุ่ยอ้วยงว้ย (ทรงณเคอนสัระกา
 จุลศักราช ๑๑๑๕ ปี พ.ศ. ๒๒๙๖) เสียมหลอกรักอ่องให้ราชทูตนำเครื่อง
 บรรณาการมาถวาย ทูลขอประทานหยินเซียม (โสมคน) เองหญ
 (ขนจามรี) เหลียงเป้ (ม้ามณีเท้า) และขอคุณธรรมเนียมขุนนาง
 ไหลก่า (ขันที) ด้ว ขุนนางผู้ใหญ่หารอไม่ยอมอนุญาต และสั่ง
 ราชทูตว่ากลับไปเสียมหลอกรักแล้ว จงแจ้งแก่เสียมหลอกรักอ่อง
 ให้ระมัดระวังรักษาขนบธรรมเนียม เคารพโดยซื่อสัตย์

พระเจ้าเกาจงสนของเต๋มีรับสั่งถึงขุนนางผู้ใหญ่ว่า สิ่งของใน
 ฝิ่นประเทศที่ส่งมานับไว้ตามธรรมเนียม สิ่งของคอบแทนก็ตาม
 ธรรมเนียมครั้งก่อน แต่เพิ่มหยินเซียมให้ไปด้ว ราชวัลราชทูตนั้น
 เลียงโทะ (บัญญัติรายละเอียดเพิ่มเติมของคอบแทนมีอยู่ตอนปลาย)

แผ่นดินเขียนหลังขี ๒๒ เตงทัง (ทรงขมจุลศักราช ๑๑๑๙ ปี
 พ.ศ. ๒๓๐๐) เสียมหลอกรักอ่องให้ราชทูตนำเครื่องบรรณาการมาถวาย
 (บัญญัติรายละเอียดเพิ่มเติมของคอบแทนมีอยู่ตอนปลาย)

ทรงในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์

แผ่นดินเขียนหลังปีที่ ๒๗ หยินโง้ว (ทรงขมะเม็ยจุลศักราช ๑๓๒๕ ปี พ.ศ. ๒๓๐๕) เลี่ยมหลอกก้องให้ราชทูตนำเครื่องบรรณาการมาถวาย

แผ่นดินเขียนหลังปีที่ ๓๐ อิศอจขังว้ย (ทรงฉนเค็อน ๑๒ ประกา จุลศักราช ๑๓๒๗ ปี พ.ศ. ๒๓๐๗) เลี่ยมหลอกก้องให้ชนนางปีเอ็ย ช่งทังฮอพ่ายเป็นราชทูต (พระยาสุนทรภักย์) นำราชสาส์นกับเครื่อง บรรณาการมาถวาย

แผ่นดินเขียนหลังปีที่ ๓๓ เป็ยซุต (ทรงขจจุลศักราช ๑๓๒๙ ปี พ.ศ. ๒๓๐๙) เลี่ยมหลอกก้องให้ราชทูตนำเครื่องบรรณาการมาถวาย สิ่งของตอบแทนนั้นตามธรรมเนียมและให้เพิ่มเติมอีกข้างเล็กน้อย

บัญชีรายละเอียดเพิ่มเติมของตอบแทน

แผ่นดินเขียนหลังปีที่ ๑

เพิ่มเส็ยคทำทว้ยแพรหมงตง ๕ เส็ย

แผ่นดินเขียนหลังปีที่ ๑๔

เพิ่มแพรหมงตงฝ็ยน ๒ ม้วน

เพิ่มแพรกีมจตง ๒ ,,

เพิ่มแพรเซ็ยมตง ๒ ,,

เพิ่มแพรกีม ๔ ,,

เครื่องใช้ทำทว้ยหยก ๖ ชุด

เครื่องใช้ทำทว้ยกระเบื้องมาเถา ๒ ,,

(พินค้ายแก้วลายแดงสูง โปนเป็นคอก)

เครื่องใช้ทำด้วยกระเบื้องชวลัง & ชุก

(พินค้ายแก้วลายแดงสูง โปนเป็นคอก)

หินฝนหมึกทำด้วยหินสงชวย ๒ สำรับ

เครื่องแก้ว

๓๐ ชุก

ถ้วยชาม

๓๔๖ ,,

ในชั้นสงหมี่ ชะนเฝือก มาเป็นเครื่องบรรณาการ เพิ่มเติม
แพรวโซ้วตัง ๒๐ ม้วน

แผ่นดินเขียนหลังปีที่ ๑๘

เพิ่มหินเซียม

หนัก & ชั่งเงิน

เพิ่มแพรวตัง

๓๐ ม้วน

เพิ่มแพรวกิม

๓๐ ,,

เพิ่มเครื่องใช้ทำด้วยหยก

& ชุก

เพิ่มเครื่องใช้ทำด้วยกระเบื้องมาเถ้า

๒ ,,

เพิ่มเครื่องใช้ทำด้วยกระเบื้องชวลัง

๖ ,,

เพิ่มตังลวนอิ (ทำด้วยทองเหลืองสำหรับ

ฝังไฟฤกษนา)

๒ สำรับ

เพิ่มเครื่องแก้ว

๓๐ ชุก

เพิ่มถ้วยชาม

๓๔๐ ,,

แผ่นดินเขียนหลังปีที่ ๒๒

เพิ่มแพรวหมิงตง	๒	ม้วน
เพิ่มแพรวกิมตง	๒	”
เพิ่มแพรวเซียมตง	๑	”
เพิ่มแพรวผืนกิม	๑	”
เพิ่มแพรวไต้ยซตง	๔	”
เพิ่มเครื่องใช้ทำด้วยหยก	๑	ชุด
เพิ่มเครื่องใช้ทำด้วยกระเบื้องมาเถา	๑	”
เพิ่มเครื่องใช้ทำด้วยกระเบื้องชวลลิ่ง	๑๓	”
เพิ่มถ้วยชาม	๑๕๐	”

แผ่นดินเขียนหลังปีที่ ๒๗ และปีที่ ๓๑ เพิ่มเติมของคอบแทน
 นนเหมือนปีที่ ๒๒

ตรงในแผ่นดินกรุงธนบุรี

แผ่นดินเขียนหลังปีที่ ๔๖ ชินทิวเจียงว้ย (ตรงณเดือนสามขลุ
 ฤกษ์จักราช ๑๓๔๓ ปี พ.ศ. ๒๓๒๕) ได้มหลอถักเจียงแต่เจิว (พระเจ้า
 กรุงสยาม เรียกว่าเจียงนกรงจีนยังไม่ได้ยกย่อง แต่เจิว พระนาม
 เจ้ากรุงธนบุรีที่ออกไปในภาษาจีน) ให้หลังบไซซ่าน (หลวงพิชัยธานี
 หรือเพชรธานี) กบเซอถักขุด (อุปทูต) สองนายเป็นราชทูตนำเครื่อง
 บรรณาการมาถวาย ทูลว่าตั้งแต่ถกพวกเมียนฮุย (โจรพม่า) มาย่ำย
 แล้ว ถึงได้แก้แค้นทดแทนที่ไค้อณาเขตต์มากก็จริงแต่เชอวงศ์ของ

เจ้านายนันต์สมันต์ พวกขุนนางพร้อมใจกันยกแต่เจ้ายวชนเป็นใหญ่ จึง
จัดสิ่งของในพนประเทศส่งมาถวายเป็นเครื่องบรรณาการตามธรรมเนียม

ขุนนางผู้ใหญ่รับสั่งพระเจ้าเกาจงสุนของเต๋ว่า เราแจ้งว่าเสียม
หลอกกักเจียงให้ราชทูตลงเรือข้ามทะเลมาแต่ทางไกล เห็นได้ว่ามี ความ
เคารพนับถือ แล้วขุนนางผู้ใหญ่ก็เขียนหนังสือขอพระราชสาส์นตาม
ข้อความราชสาส์นเดิม

พระเจ้าเกาจงสุนของเต๋ทรงเห็นว่า ทางมาแต่เสียมหลอกกักต้อง
ข้ามภูเขาที่สูงและข้ามทะเลที่กว้าง ประทานโต๊ะเลี้ยงราชทูตสองวัน

ระยะทางเสียมหลอกกักมาส่งเครื่องบรรณาการ ทางผ่านเมือง
กวางตงมาเกียซอ (กรุงปักกิ่ง) กรุงเสียมหลอกกักอยู่ที่ทิศตะวันตก
เฉียงหวนอนมณฑลกวางตง เคนเรือไปทางทะเลสี่สิบห้าวันสี่สิบห้าคืน
จึงถึง ลงเรือที่แม่น้ำอำเภอเซียงชวักย แขวงมณฑลกวางตง ตั้งเข็มตรง
อักษรโจ้ว (ทิศหวนอนหรือทิศใต้) ใช้ใบตามลมทิศปลายคืนหรือทิศ
เหนือออกทะเลซิดจิวเอี้ย (ทะเลจีน) สิบวันสิบคืนจึงถึงทะเลฮานหล่า
(ทะเลญวน) ในระหว่างนั้นมีภูเขาชื่อวังหลอกภูเขาหนึ่ง ไปอีกแปดวัน
แปดคืนถึงทะเลเมืองเจียมเสียม ไปอีกสิบสองวันสิบสองคืนถึงภูเขาใหญ่
ชื่อคนหลุนภูเขาหนึ่ง ต้องกลับใบตามลมทิศตะวันออกเฉียงปลายคืน
หรือเฉียงเหนือ เหนือระยะเรือไปฝ่ายทิศตะวันตก ตั้งเข็มอักษรปักกิมอักษร
ซินสามส่วน (ทิศตะวันตกเฉียงหวนอนหรือเฉียงใต้) ไปอีกห้าวัน
ห้าคืนถึงทะเลแม่น้ำจีนชวักกั้งไหลตก ไปอีกห้าวันห้าคืนถึงปากน้ำแม่น้ำ

เสียมหลอกกั๋ง ใช้เรือเข้าไปในแม่น้ำเสียมหลอกกั๋งระยะทางสองร้อยลี้
ถึงน้ำจืด ไปอีกห้าวันก็ถึงเสียมหลอกเสียม (เมือง)

เสียมหลอกกั๋งมีภูเขาใหญ่อยู่ฝ่ายทิศตะวันตกเฉียงห้วนอนหรือเฉียง
ใต้ น้ำในเสียมหลอกกั๋งออกจากภูเขาฝ่ายทิศห้วนอนหรือทิศใต้ ไหลมา
ลงทะเล

เมืองชนเสียมหลอกกั๋ง เมืองโซงกาล้า (สงขลา) หนึ่ง เมือง
เซกเกียบ (ไชยา) หนึ่ง เมืองลกคน (นครศรีธรรมราช) หนึ่ง
เมืองไต้หนี่ (ตานี) หนึ่ง ข้อความต่อไปนี้เป็นถ้อยคำของเจ้าพนักงาน
เรียบเรียงหนังสือขึ้นเทียบพงศาวดาร

ข้าพเจ้าทั้งหลายได้ตรวจเรื่องเสียมหลอกกั๋ง มีต่อเนื่องมาแต่
ครั้งวงศ์สยวงศ์ถึง สมัยโน้นเรียกว่าเซียมะไต้วกั๋ง ด้วยครั้งพระเจ้า
สยทางเต้ (พระเจ้าสยทางเต้ ขันครองราชสมบัติชยอกทว ครอบครอง
พุทธศักราช ๑๑๔๘ บกก่อนจุลศักราช ๓๓ ปี) ลำดับกษัตริย์ที่ ๒ วงศ์
สยชานานนามแผ่นดินเรียกว่าไต้เงียบ (แผ่นดินไต้ ๓๒ ปี) ขุนนาง
สุนฉงจ้อชื่อเสียมงุ่นไปถึงเซียมะไต้วกั๋ง ได้ความว่าเซียมะไต้วกั๋งของ
แซ่ช้อหนี่ หรือเห็นว่าเซียมะไต้วกั๋งของนับถือหุกก่า (พุทธศาสนา)
จึงคาดคะเนว่ากั๋งของมีแซ่เหมือนหุก

ครั้นตรวจประวัติสถานราชทูตเสียมหลอกกั๋งมีปรากฏว่า ชาว
เสียมหลอกกั๋งมีชื่อไม่แซ่ การกล่่วงเลขชานานมาพันปีเศษแล้วจะมีแซ่

หรือไม่มีเชื้อข้อความก็ไม่ถูกต้องกัน แต่ชาวเลียมหลอกกันเชื้อสาย
ชาวหล้า กว๋ยหนังสือหล้าชื่อมีเรื่องนานาประเทศซึ่งอยู่ชายทะเล
ห้วนอนหรือทิดไต้ ว่าหล้ากักกันเดิมสตรีเป็นของ ขนานนามว่าสิ่วเหียะ
หนังสือเหมงชื่อก่ายสกกทงเค้า ยกย่องผหญิงเลียมหลอกกักว่ามีสติ
ปัญญายิ่งกว่าผู้ชาย หรือจะเป็นขนบธรรมเนียมชาวหล้าต่อเนื่องมา

เลียมหลอกกักไต้เขียนไมตรีกับทงหัว (กรุงจีน) มาแต่ครั้งวงศ์
ทงวงวงศ์เหม็ง ครั้นถึงวงศ์เซงเตชานภาพก็แผ่ไพศาล และรัชสั่งให้
ราชทูตบรรทุกข้าวสารมาจำหน่าย ประหนึ่งว่าทำทานให้ราษฎรในอาณา
เขตตรีความร่มเย็น ถึงเมื่อครั้งเจียนหื้อขนนางในวงศ์เหม็งไปเที่ยวเกี่ยว
เอาของพิเศษตามประเทศซึ่งอยู่ชายทะเลมากก็ไม่มีประโยชน์ จะเอามา
เปรียบนั้นผิดกันประหนึ่งปากขี้ดิน

แต่เลียมหลอกกักของค่างประเทศอันไพบล่ย์ ความซื่อสัตย์ไม่มี
ผู้ใดเสมอ อยู่ในระหว่างนานาประเทศฝ่ายทิศห้วนอนหรือทิดไต้ก็กัก
กันกับฮานหล้ากัก (ประเทศฮันหล้า คือญวน) ฯ

• ก่อเมืองไทยเดิม

